

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนัง อำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคายน

สถานพัฒนาที่ดินหนองคายน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการฉบับที่ 079/2566

กันยายน 2566

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนัง
อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

สถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการฉบับที่ 079/2566

กันยายน 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ได้นำแนวคิดของ FAO และ UNEP มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน (Participatory Rural Appraisal ; PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 และสถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย ได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย ได้จัดทำแผนกิจกรรม และโครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญรูป	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-2
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 นิยามศัพท์	1-3
1.7 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-5
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-8
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-13
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-4
3.3 ทรัพยากรดิน	3-8
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)	
4.1 หลักการ	4-2
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-3
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-11
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย	6-2
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-6
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 เป้าประสงค์	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2567	7-2
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-3
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-4
7.6 ระยะเวลาดำเนินการ	7-9
เอกสารอ้างอิง	8-1
ภาคผนวก	9-1
คณะผู้จัดทำ	10-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดหนองคาย ปี 2536-2565	2-6
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	2-9
2-3	จำนวนประชาและครัวเรือน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ปี 2565	2-13
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ปี 2565	2-14
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ปี 2565	2-15
3-1	บ่อบาดาล ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	3-5
3-2	สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	3-10
4-1	การวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบลจากความต้องการของชุมชนและเกษตรกร (ส่วนที่ 1)	4-4
4-2	การวิเคราะห์ความต้องการจากกลุ่มจังหวัด/เทศบาล/อบต.	4-5
4-3	การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4-6
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	5-3
6-1	นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	6-2
6-2	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	6-6
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2567-2571	7-10
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-13
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-17

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-5
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	2-2
2-2	ความลาดชัน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	2-3
2-3	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองคาย ปี 2536-2565	2-6
2-4	เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	2-7
2-5	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	2-12
3-1	การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวน แห่งชาติ ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	3-2
3-2	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	3-3
3-3	ที่ตั้งบ่อบาดาล ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	3-6
3-4	อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพน้ำบาดาลและชนิดชั้นหินให้น้ำ ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	3-7
3-5	ทรัพยากรดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	3-11
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	4-10
4-2	ระบบการปลูกพืช ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	4-11
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	6-20
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	7-8

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) จัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมือง อย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.2 หลักการและเหตุผล

การวางแผนการใช้ที่ดินให้เกิดการใช้ที่ดินได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสภาพพื้นที่ ทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การตลาด และสอดคล้องกับการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการบูรณาการร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ พัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของเกษตรกร สร้างความมั่นคงให้แก่ภาคการเกษตรและรักษาระบบอาหารให้ยั่งยืน เปลี่ยนระบบการผลิตเดิมไปสู่ระบบการผลิตที่เริ่มต้นจากการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล มีการศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์ ปัญหาและความต้องการจากเกษตรกรผู้ใช้ที่ดิน และเข้าพัฒนาที่ดินด้วยหลักการวิชาการที่ผสมผสานกับบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง เพื่อสร้างการผลิตที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกันและเป้าหมายเดียวกันระหว่างประชาชนในพื้นที่

กรมพัฒนาที่ดินจึงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมโดยเฉพาะภาคเกษตรกร โดยมีจุดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน คือ “พัฒนาที่ดินให้สมบูรณ์ เพิ่มพูนผลผลิต ในทิศทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม” นโยบายกรมพัฒนาที่ดินจึงมุ่งเน้นสนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ (Collaborative) พัฒนาการวางแผนการใช้ที่ดินจากปกติที่เป็นการวางแผนในระดับนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ (Upper-Down) สู่แนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตามปัญหาความต้องการ ให้เหมาะสมกับบริบทเพื่อการพัฒนาที่ดิน จากการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลด้วย DPSIR Framework เพื่อรับทราบต้นตอปัญหา สิ่งส่งผลกระทบต่อปัญหา สถานการณ์พื้นที่ ผลกระทบจากปัญหา จนถึงการตอบสนองเพื่อพัฒนาพื้นที่และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลมาจากความต้องการของผู้รับบริการ ร่วมกับการวางแผนการใช้ที่ดินตามหลักการวิชาการ เพื่อพัฒนาที่ดินอย่างเป็นระบบจึงสามารถบูรณาการกับหน่วยงานในพื้นที่ในการพัฒนาที่ดินได้อย่างเข้มแข็ง และใช้ทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน

1.3 วัตถุประสงค์

- 1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ
- 1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน
- 1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของรูปแบบเศรษฐกิจ BCG

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

- 1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 ถึง 30 กันยายน 2566
- 1.4.2 สถานที่ ตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.5.5 สรุปรวข้อมูลทั้งกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการ เพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.5.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.5.7 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน

1.5.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.5.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณของเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณอุดหนุนพืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“ที่ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1974)

“ที่ดิน” หมายถึง พื้นที่หนึ่ง ๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.6.2 ดิน (Soil)

“ดิน” หมายความว่ารวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลก เป็นวัตถุที่คำนวณการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วย แร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกัน เนื่องมาจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำพหุกรรมบัญญัติพิภพวิทยา, 2551: 128)

1.6.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.6.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางของการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB , 2012)

1.6.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.6.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.6.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

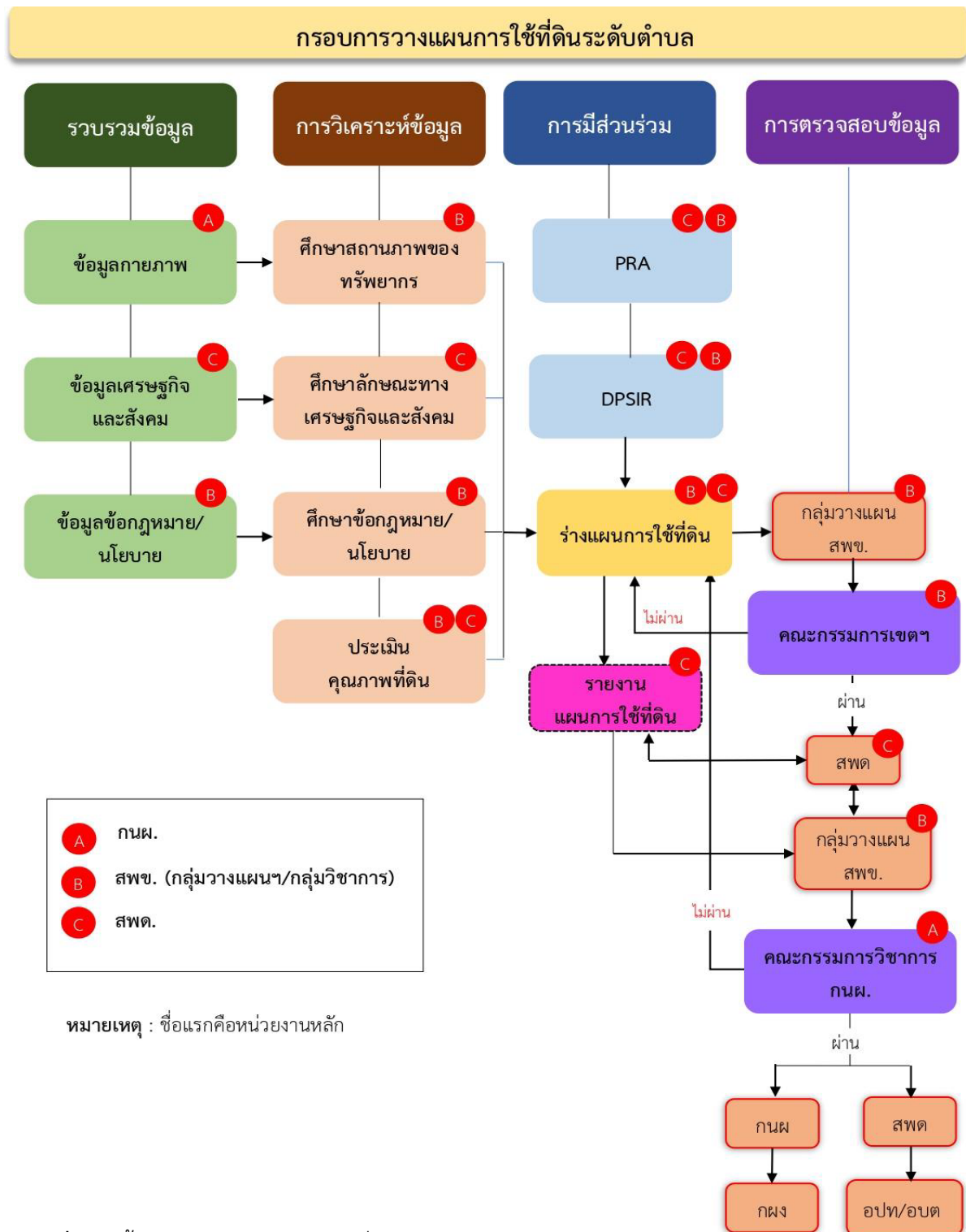
1.6.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกัน รักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษา น้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6.9 “สัดส่วนคนจน” หมายความว่า จำนวนคนจนเป้าหมาย หรือจำนวนคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ เทียบร้อยละกับจำนวนคนที่ได้รับการสำรวจ (เป็นการบูรณาการข้อมูล จปฐ. ปี 2565)

1.7 วิสัยทัศน์ของตำบล

การคมนาคมดี ไม่มีมลพิษ เศรษฐกิจเฟื่องฟู ความรู้ก้าวไกล ใส่ใจการบริการ สืบสานงานประเพณี
(<https://www.nananglocal.go.th/index.php>)

รูปที่ 1-1 ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนาหนัง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย โดยอยู่ห่างจากอำเภอโพธิ์ชัยประมาณ 17 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 132.34 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 82,712 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ตำบลชุมช้าง และตำบลบ้านผือ อำเภอโพธิ์ชัย
ทิศใต้	ตำบลสร้างคอม และตำบลเชียงดา อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันออก	ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันตก	ตำบลสร้างนางขาว และตำบลวัดหลวง อำเภอโพธิ์ชัย

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

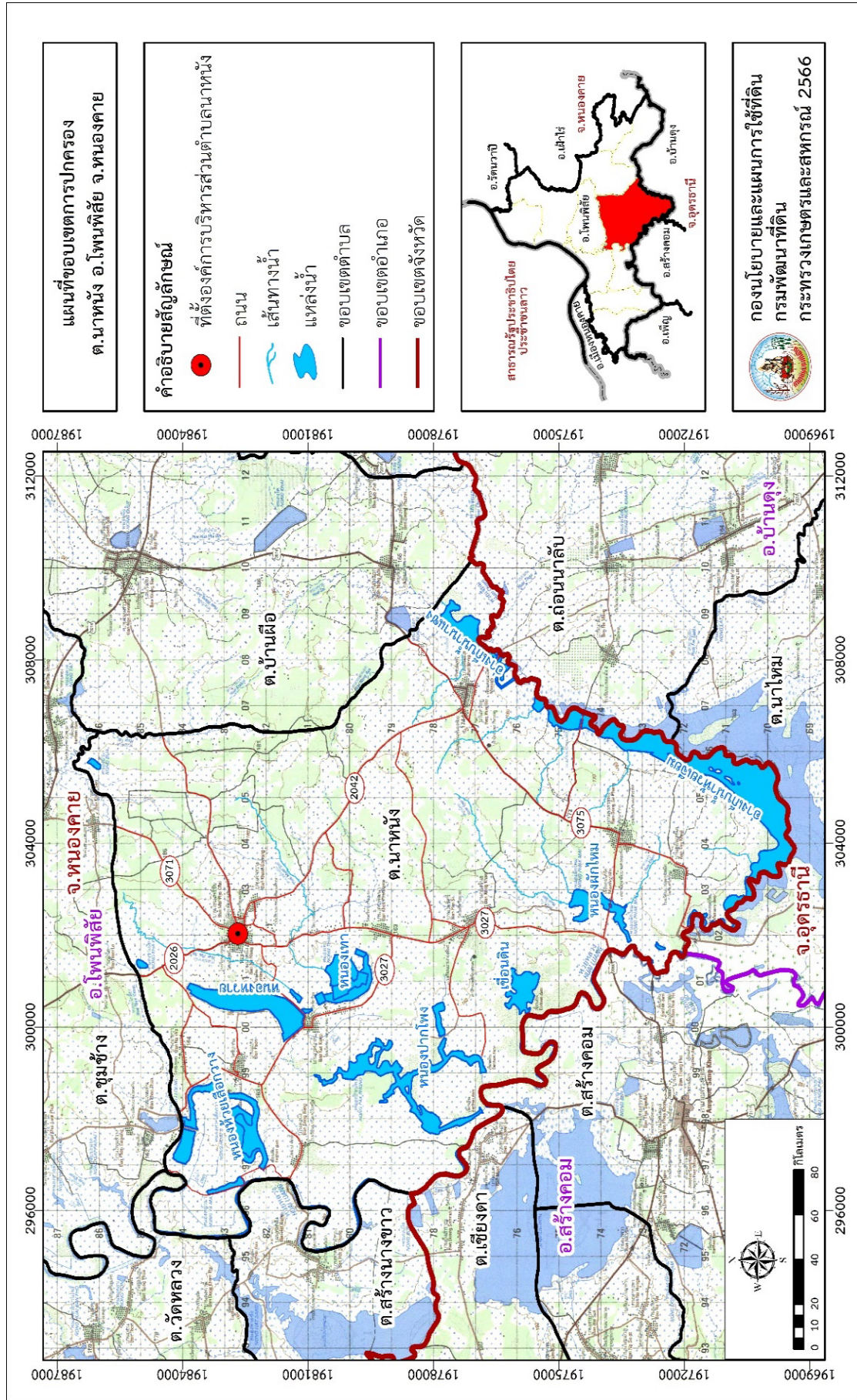
ตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 17 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านนาหนัง	หมู่ที่ 10 บ้านโคกพัฒนา
หมู่ที่ 2 บ้านแป้น	หมู่ที่ 11 บ้านใหม่โพธิ์ชัย
หมู่ที่ 3 บ้านดงบัง	หมู่ที่ 12 บ้านโพธิ์ศรี
หมู่ที่ 4 บ้านกุดแกลบ	หมู่ที่ 13 บ้านคำสว่าง
หมู่ที่ 5 บ้านก่องขันธุ์	หมู่ที่ 14 บ้านห้วยคู
หมู่ที่ 6 บ้านดงสระพัง	หมู่ที่ 15 บ้านนาเจริญ
หมู่ที่ 7 บ้านต้อนเหนือ	หมู่ที่ 16 บ้านสระพังคำ
หมู่ที่ 8 บ้านหนองหอย	หมู่ที่ 17 บ้านแป้นใหม่
หมู่ที่ 9 บ้านนาหว้า	

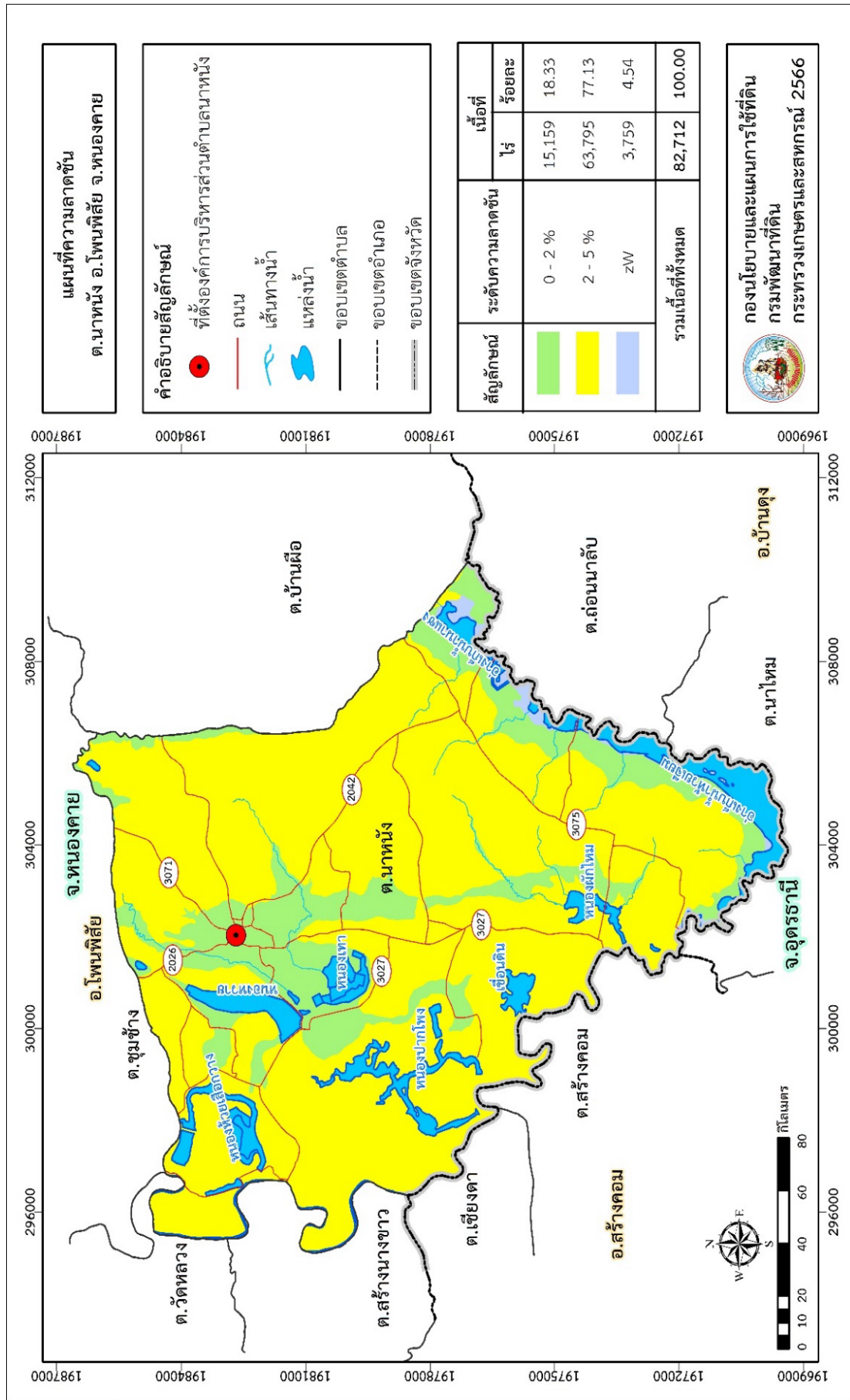
(องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนัง, 2566)

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลนาหนัง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มสลับกับลูกคลื่นลอนลาด ทางด้านทิศตะวันตกมีลำน้ำห้วยหลวงเป็นเขตแดนระหว่างตำบลนาหนังและตำบลสร้างนางขาว บริเวณนี้เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง มีน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลานานในฤดูน้ำหลาก นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำที่สำคัญตามธรรมชาติ คือ ห้วยเสือกวาง หนองหวาย หนองเทา หนองปากโป่ง หนองผักไหม และลำห้วยธรรมชาติอื่นๆ เช่น ห้วยหมื่นสนห้วยตาด ห้วยหนองแอก และห้วยเตย ความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 160-180 เมตรจากระดับน้ำทะเล ลักษณะโดยรวมเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทางการเกษตร และเป็นที่อยู่อาศัย (รูปที่ 2-2)

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคาย

รูปที่ 2-2 ความลาดชัน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคาย

2.4 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดหนองคาย ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทย ทำให้จังหวัดหนองคายมีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งจะพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรอินเดียปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝนประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณเดือนตุลาคม ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งฤดูกาลของจังหวัดหนองคายออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยจะร้อนสุดในช่วงเดือนเมษายนประมาณ 36.0 องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิจนเฉลี่ยเดือนเมษายนประมาณ 29.6 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม โดยตกหนักถึงหนักมากในบางครั้ง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,725.7 มิลลิเมตรต่อปี

ฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง โดยเฉพาะในเดือนมกราคม มีอุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 17.3 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดทั้งปี 22.4 องศาเซลเซียส

จากการรวบรวมข้อมูลภูมิอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา ณ สถานีตรวจวัดอากาศจังหวัดหนองคายในรอบ 30 ปี (ช่วงปี พ.ศ. 2536-2565) ดังตารางที่ 2-1 ประกอบด้วยอุณหภูมิสูงสุด อุณหภูมิต่ำสุด อุณหภูมิเฉลี่ย ปริมาณน้ำฝน น้ำฝนใช้การได้ จำนวนวันฝนตก ความชื้นสัมพัทธ์ ศักยภาพ การคายระเหยน้ำ อธิบายได้ดังนี้

1) อุณหภูมิ

จังหวัดหนองคาย มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 26.9 องศาเซลเซียส มีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปี 32.6 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน คือ 36.0 องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปี 22.4 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม คือ 17.3 องศาเซลเซียส

2) ปริมาณน้ำฝน

จังหวัดหนองคาย มีปริมาณน้ำฝน 1,725.7 มิลลิเมตร โดยในเดือนสิงหาคม ปริมาณน้ำฝนมากที่สุด 349.2 มิลลิเมตร และเดือนธันวาคมมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือ 8.7 มิลลิเมตร

3) ปริมาณน้ำฝนใช้การได้ (Effective Rainfall : ER)

ปริมาณน้ำฝนใช้การได้ คือ ปริมาณน้ำฝนที่เหลืออยู่ในดิน ซึ่งพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ หลังจากมีการไหลซึมลงไปในดินจนดินอิ่มตัวด้วยน้ำแล้วไหลบ่าออกมาเก็บในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย มีปริมาณน้ำฝนใช้การได้ 1,028.1 มิลลิเมตร ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณน้ำฝนใช้การได้มากที่สุด 159.9 มิลลิเมตร และเดือนธันวาคม มีปริมาณน้ำฝนใช้การได้น้อยที่สุด คือ 8.6 มิลลิเมตร

4) ความชื้นสัมพัทธ์และศักยภาพการคายระเหยน้ำ

จังหวัดหนองคาย พบว่า มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 73.8 เปอร์เซ็นต์ ปริมาณการคายระเหยเฉลี่ยตลอดปี 70.3 มิลลิเมตร ปริมาณการคายระเหยสูงสุด 82.2 มิลลิเมตร ในเดือนเมษายน ปริมาณการคายระเหยต่ำสุด 58.9 มิลลิเมตรในเดือนมกราคม

5) การวิเคราะห์ช่วงฤดูกาลที่เหมาะสมสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูกพืชเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืชโดยใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration : ET_o) ซึ่งคำนวณและพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ET_o ถือเป็นช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช จากการวิเคราะห์ช่วงฤดูกาลที่เหมาะสมจากการปลูกพืชเศรษฐกิจพื้นที่จังหวัดหนองคาย สามารถสรุปได้ดังนี้ (รูปที่ 2-3)

(1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชื้นพอเหมาะต่อการปลูกพืชซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนปกติอยู่ในช่วงระหว่างต้นเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนพฤศจิกายน ซึ่งในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายนนั้น เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนเพียงเล็กน้อยแต่เนื่องจากมีปริมาณน้ำที่สะสมไว้ในดิน จึงมีความชื้นในดินเพียงพอสำหรับปลูกพืชอายุสั้นได้ แต่ควรมีการวางแผนจัดการระบบการเพาะปลูกให้เหมาะสมสำหรับพื้นที่เพาะปลูกแต่ละแห่ง เนื่องจากอาจต้องอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำในไร่นาหรือน้ำชลประทานช่วยในการเพาะปลูกบ้าง

(2) ช่วงระยะเวลาที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ดินมีความชื้นสูงและมีฝนตกชุก อยู่ในช่วงระหว่างกลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนตุลาคม

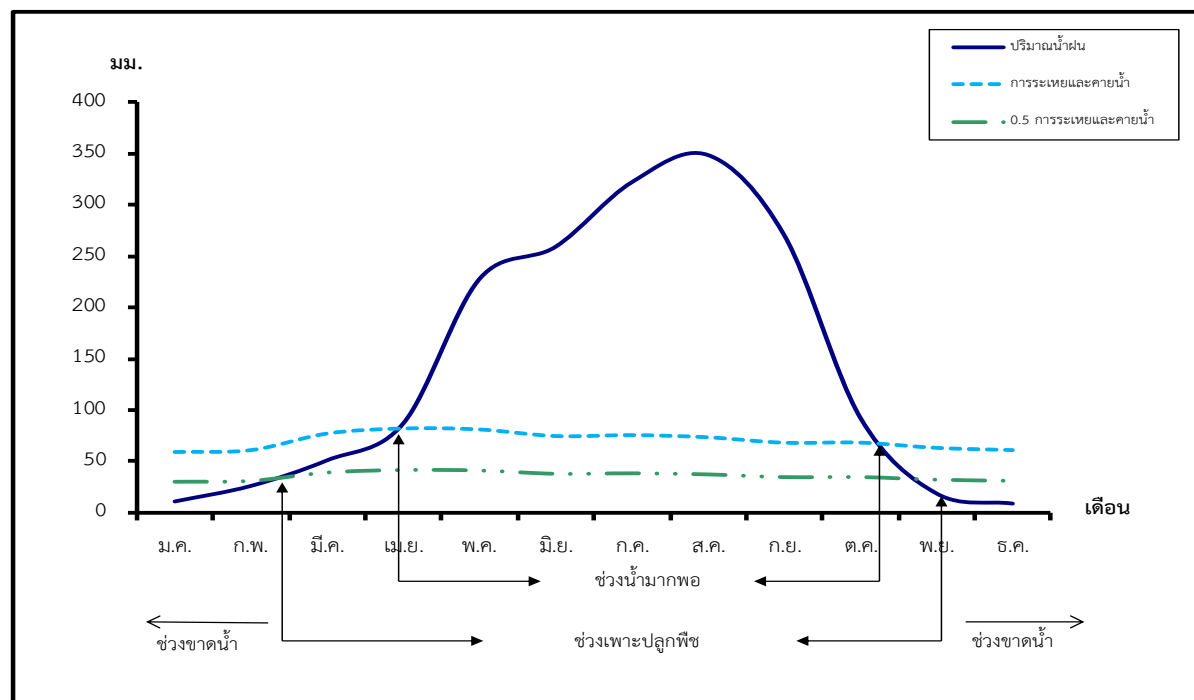
(3) ช่วงระยะเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืชโดยอาศัยน้ำฝน เนื่องจากมีปริมาณฝน และการกระจายของฝนน้อย ทำให้ดินมีความชื้นไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืชอยู่ในช่วงระหว่างปลายเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวถ้าพื้นที่เพาะปลูกแห่งใดมีการจัดการระบบน้ำชลประทานที่ดีก็สามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้

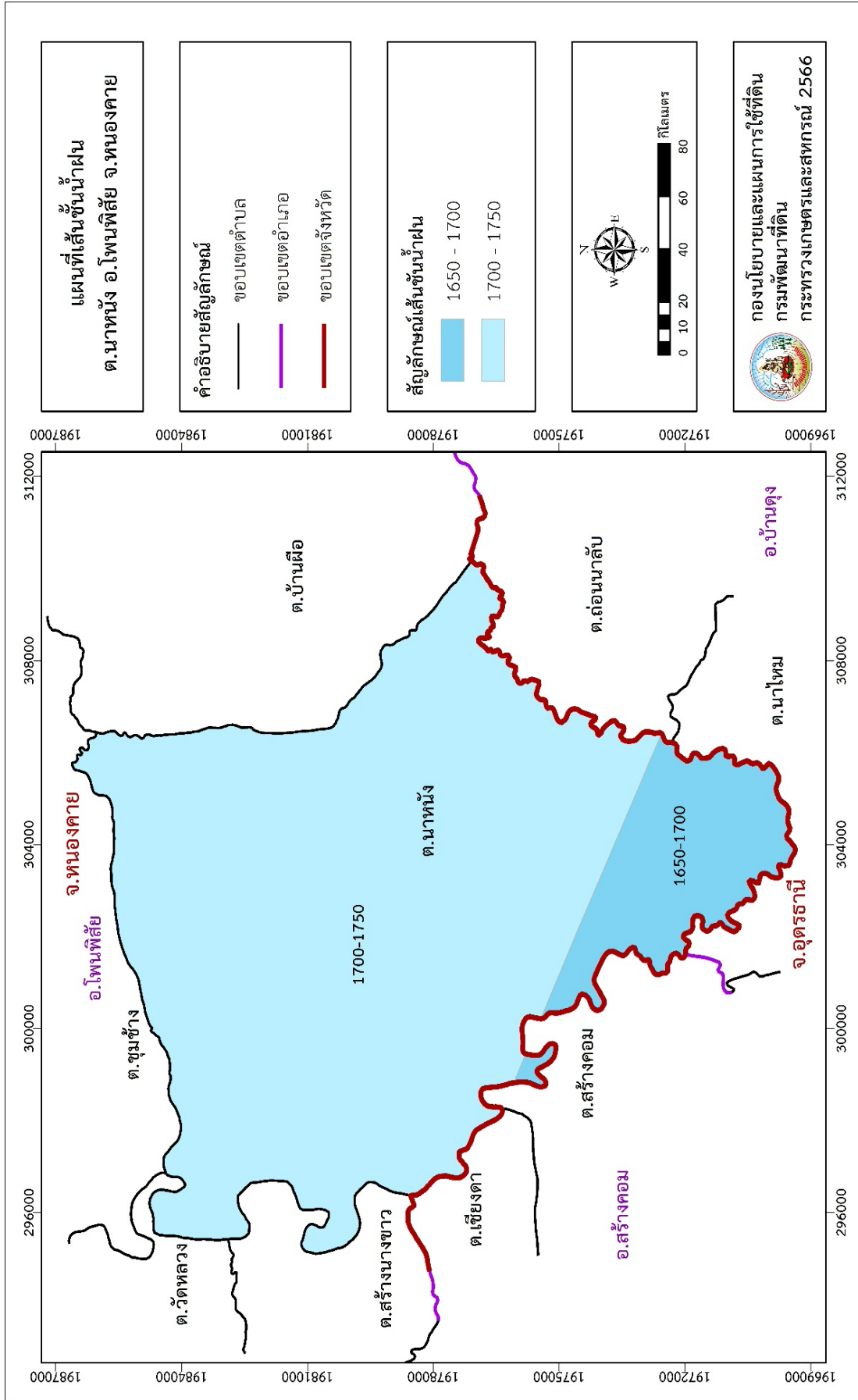
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดหนองคาย ปี 2536 – 2565

เดือน	อุณหภูมิ ต่ำสุด (°C)	อุณหภูมิ สูงสุด (°C)	อุณหภูมิ เฉลี่ย (°C)	ความชื้น สัมพัทธ์ (%)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวนวัน ฝนตก (วัน)	ปริมาณฝน ใช้การ* (มม.)	การระเหยและ การคายน้ำ อ้างอิง* (มม.)
ม.ค.	17.3	29.8	23.0	68.0	10.8	2	10.6	58.9
ก.พ.	19.1	32.0	25.1	65.0	26.0	3	24.9	60.8
มี.ค.	22.3	34.6	27.9	65.0	51.0	6	46.8	77.2
เม.ย.	24.5	36.0	29.6	67.0	87.0	8	74.9	82.2
พ.ค.	25.0	34.6	29.0	76.0	228.1	17	144.9	81.2
มิ.ย.	25.1	33.5	28.6	81.0	259.6	19	151.0	74.7
ก.ค.	25.0	32.7	28.2	83.0	322.6	21	157.3	75.6
ส.ค.	24.7	32.2	27.8	84.0	349.2	22	159.9	73.5
ก.ย.	24.4	32.2	27.8	83.0	271.2	18	152.1	68.1
ต.ค.	23.3	32.3	27.3	76.0	92.8	8	79.0	68.2
พ.ย.	20.7	31.5	25.6	70.0	18.7	3	18.1	63.0
ธ.ค.	17.5	29.4	22.9	68.0	8.7	1	8.6	60.8
เฉลี่ย	22.4	32.6	26.9	73.8	-	-	-	70.3
รวม	-	-	-	-	1,725.7	128	1,028.1	844.1

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-3 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองคาย ปี 2536 – 2565

รูปที่ 2-4 เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลนาหนั่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้ (ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-5)

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,157 ไร่ หรือร้อยละ 2.61 ของพื้นที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 59,936 ไร่ หรือร้อยละ 72.44 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 43,396 ไร่ หรือร้อยละ 52.43 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 4,577 ไร่ หรือร้อยละ 5.54 ของพื้นที่ตำบล พืชไร่ส่วนใหญ่ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และไร่ร้าง ตามลำดับ

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 11,629 ไร่ หรือร้อยละ 14.06 ของพื้นที่ตำบล ไม้ยืนต้นส่วนใหญ่ ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ปาล์มน้ำมัน และไม้ยืนต้นผสม ตามลำดับ

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 83 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของพื้นที่ตำบล ไม้ผลส่วนใหญ่ได้แก่ ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ผลผสม และกล้วย ตามลำดับ

5) พืชสวน มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก และหวาย

6) พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 129 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 84 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 6,063 ไร่ หรือร้อยละ 7.33 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู และป่าผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 7,967 ไร่ หรือร้อยละ 9.65 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทาน

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 6,589 ไร่ หรือร้อยละ 7.97 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย พุ่มหญ้าและไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ และพื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ รวมพื้นที่นา

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,157	2.61
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,710	2.07
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	351	0.42
U405	ถนน	91	0.11
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	5	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	59,936	72.44
A1	พื้นที่นา	43,396	52.43
A100	นาร้าง	905	1.09
A101	นาข้าว	42,475	51.32
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	16	0.02
A2	พืชไร่	4,577	5.54
A200	ไร่อ้อย	396	0.48
A201	พืชไร่ผสม	51	0.06
A202	ข้าวโพด	7	0.01
A203	อ้อย	3,042	3.68
A204	มันสำปะหลัง	1,081	1.31
A2/A3	พืชไร่/ไม้ยืนต้น	13	0.02
A204/A302	มันสำปะหลัง/ยางพารา	13	0.02
A3	ไม้ยืนต้น	11,629	14.06
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	786	0.95
A301	ไม้ยืนต้นผสม	216	0.26
A302	ยางพารา	6,952	8.41
A302/A303	ยางพารา/ปาล์มน้ำมัน	7	0.01
A303	ปาล์มน้ำมัน	900	1.09
A304	ยูคาลิปตัส	2,733	3.30
A305	สัก	24	0.03
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	11	0.01

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย (ต่อ)

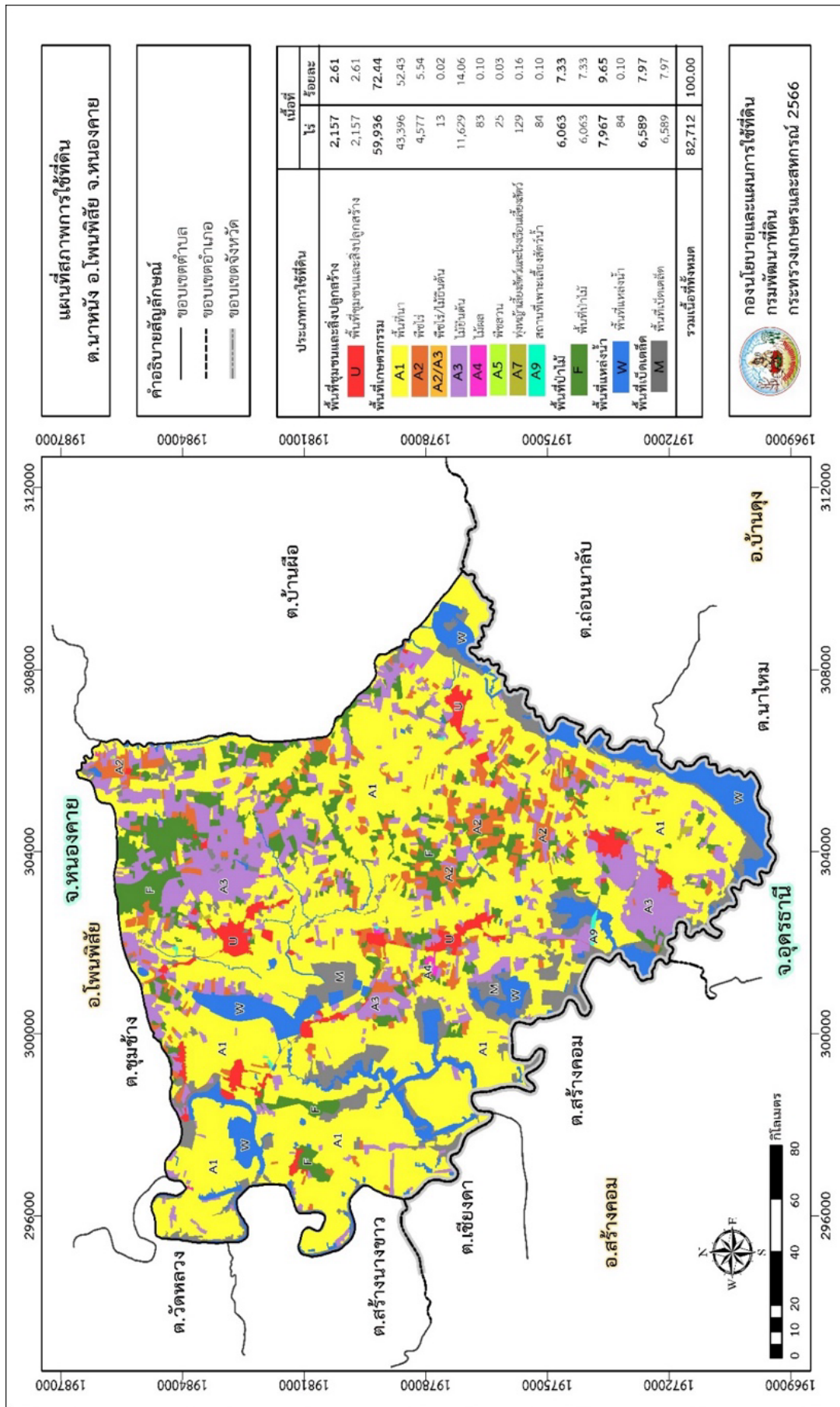
หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A4	ไม้ผล	83	0.10
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	44	0.05
A401	ไม้ผลผสม	12	0.01
A411	กล้วย	10	0.01
A413	ลำไย	7	0.01
A414	ฝรั่ง	5	0.01
A422	มะนาว	5	0.01
A5	พืชสวน	25	0.03
A502	พืชผัก	20	0.02
A511	หวาย	5	0.01
A7	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	129	0.16
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	129	0.16
A9	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	84	0.10
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	84	0.10
F	พื้นที่ป่าไม้	6,063	7.33
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	253	0.31
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	5,810	7.02
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	6,589	7.97
M1	ทุ่งหญ้าและไม้ละเมาะ	2230	2.70
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	203	0.25
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	2,027	2.45
M2	พื้นที่ลุ่ม	2,932	3.54
M201	พื้นที่ลุ่ม	2,932	3.54
M4	พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	24	0.03
M405	พื้นที่ถม	24	0.03
M4+A1	พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ + พื้นที่นา	1,403	1.70
M201+A101	พื้นที่ลุ่ม+นาข้าว	1,403	1.70

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	7,967	9.65
W1	แหล่งน้ำธรรมชาติ	4,205	5.09
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	816	0.99
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	3,389	4.10
W2	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	3,762	4.56
W201	อ่างเก็บน้ำ	3,445	4.17
W202	บ่อน้ำในไร่นา	295	0.36
W203	คลองชลประทาน	22	0.03
	รวมเนื้อที่ทั้งหมด	82,712	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2562)

รูปที่ 2-5 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคาย

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลนาหนัง มีประชากรรวม 11,425 คน แยกเป็นชาย 5,750 คน เป็นหญิง 5,675 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 86.33 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,553 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,477 ครัวเรือน หรือร้อยละ 69.72 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,076 ครัวเรือน หรือร้อยละ 30.28 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลนาหนัง	3,553	5,750	5,675	11,425
หมู่ที่ 1 บ้านนาหนัง	256	334	332	666
หมู่ที่ 2 บ้านแป้น	175	265	297	562
หมู่ที่ 3 บ้านดงบัง	119	213	195	408
หมู่ที่ 4 บ้านกุดแกลบ	261	477	439	916
หมู่ที่ 5 บ้านก่องขันธุ์	302	504	499	1,003
หมู่ที่ 6 บ้านดงสระพัง	237	358	340	698
หมู่ที่ 7 บ้านบ้านดอนเหนือ	189	267	267	534
หมู่ที่ 8 บ้านหนองหอย	285	500	476	976
หมู่ที่ 9 บ้านนาหว้า	85	125	157	282
หมู่ที่ 10 บ้านโคกพัฒนา	145	263	231	494
หมู่ที่ 11 บ้านใหม่โพธิ์ชัย	377	552	541	1,093
หมู่ที่ 12 บ้านโพธิ์ศรี	243	435	456	891
หมู่ที่ 13 บ้านคำสว่าง	176	241	276	517
หมู่ที่ 14 บ้านห้วยคู	198	409	361	770
หมู่ที่ 15 บ้านนาเจริญ	186	265	259	524
หมู่ที่ 16 บ้านสระพังคำ	162	289	290	579
หมู่ที่ 17 บ้านแป้นใหม่	157	253	259	512

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,553	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	2,477	69.72
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,076	30.28

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลนาหนัง มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,553 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 23.28 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในตำบลนาหนัง ส่วนใหญ่ประชากร มีอาชีพหลัก คือ ทำการเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ และรับจ้างทั่วไป

การประกอบอาชีพ ในตำบลนาหนัง เป็นพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดเกษตรกรจึงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นต้น

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 215,122 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 68,239 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 92,271 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 30,192 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 122,850 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 38,047 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลนาหนึ่ง	114,285	39,907	40,403	20,527	215,122	68,239	92,271	30,192
หมู่ที่ 1 บ้านนาหนึ่ง	61,732	27,878	55,028	21,798	166,435	73,499	98,868	43,660
หมู่ที่ 2 บ้านแป้น	87,741	62,503	42,685	17,385	210,313	71,281	82,409	27,930
หมู่ที่ 3 บ้านดงบัง	94,658	43,329	36,984	32,370	207,340	48,825	122,205	28,777
หมู่ที่ 4 บ้านกุดแกลบ	158,452	35,000	38,518	25,560	257,531	59,883	92,383	21,481
หมู่ที่ 5 บ้านก่องจันทร์	76,209	35,862	41,235	18,176	171,482	56,111	92,271	30,192
หมู่ที่ 6 บ้านดงสระพัง	92,433	48,613	38,641	32,440	212,128	62,026	116,880	34,175
หมู่ที่ 7 บ้านบ้านดอนเหนือ	62,220	30,386	32,074	26,414	151,094	56,273	119,988	44,687
หมู่ที่ 8 บ้านหนองหอย	218,636	4,351	86,185	3,251	312,424	75,048	88,364	21,226
หมู่ที่ 9 บ้านนาหว้า	164,843	106,314	60,514	16,137	347,808	92,870	84,537	22,572
หมู่ที่ 10 บ้านโคกพัฒนา	67,043	26,427	15,098	13,209	121,776	42,857	78,231	27,532
หมู่ที่ 11 บ้านใหม่โพธิ์ชัย	154,492	56,308	22,502	6,524	239,826	79,942	181,490	60,496
หมู่ที่ 12 บ้านโพธิ์ศรี	50,074	32,372	25,926	17,726	126,098	48,747	70,304	27,178
หมู่ที่ 13 บ้านคำสว่าง	145,020	63,809	45,098	29,950	283,877	88,435	166,410	51,841
หมู่ที่ 14 บ้านห้วยคู	132,636	49,091	37,767	24,139	243,633	110,136	98,737	44,634
หมู่ที่ 15 บ้านนาเจริญ	51,323	38,616	42,682	17,290	149,911	63,081	100,609	42,335
หมู่ที่ 16 บ้านสระพังคำ	81,995	50,845	46,453	17,388	196,681	63,729	165,792	53,720
หมู่ที่ 17 บ้านแป้นใหม่	237,336	14,245	15,901	23,769	291,252	82,359	74,188	20,978

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลนาหนัง อำเภอนพพิตย จังหวัดหนองคาย ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่างๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 289 ไร่ ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-1

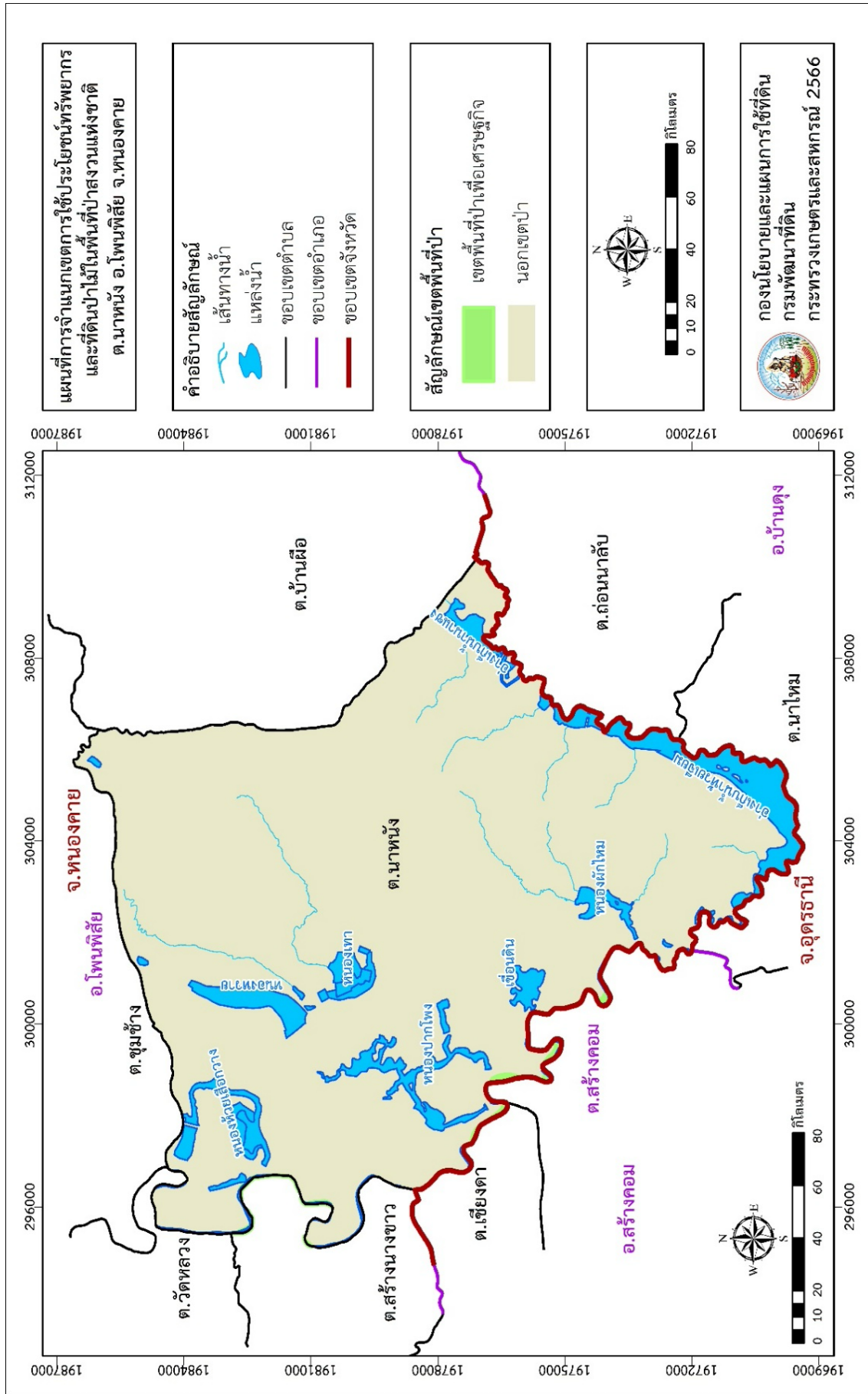
3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 3,568 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 75,792 ไร่
- 3) พื้นที่ W เนื้อที่ 3,351 ไร่

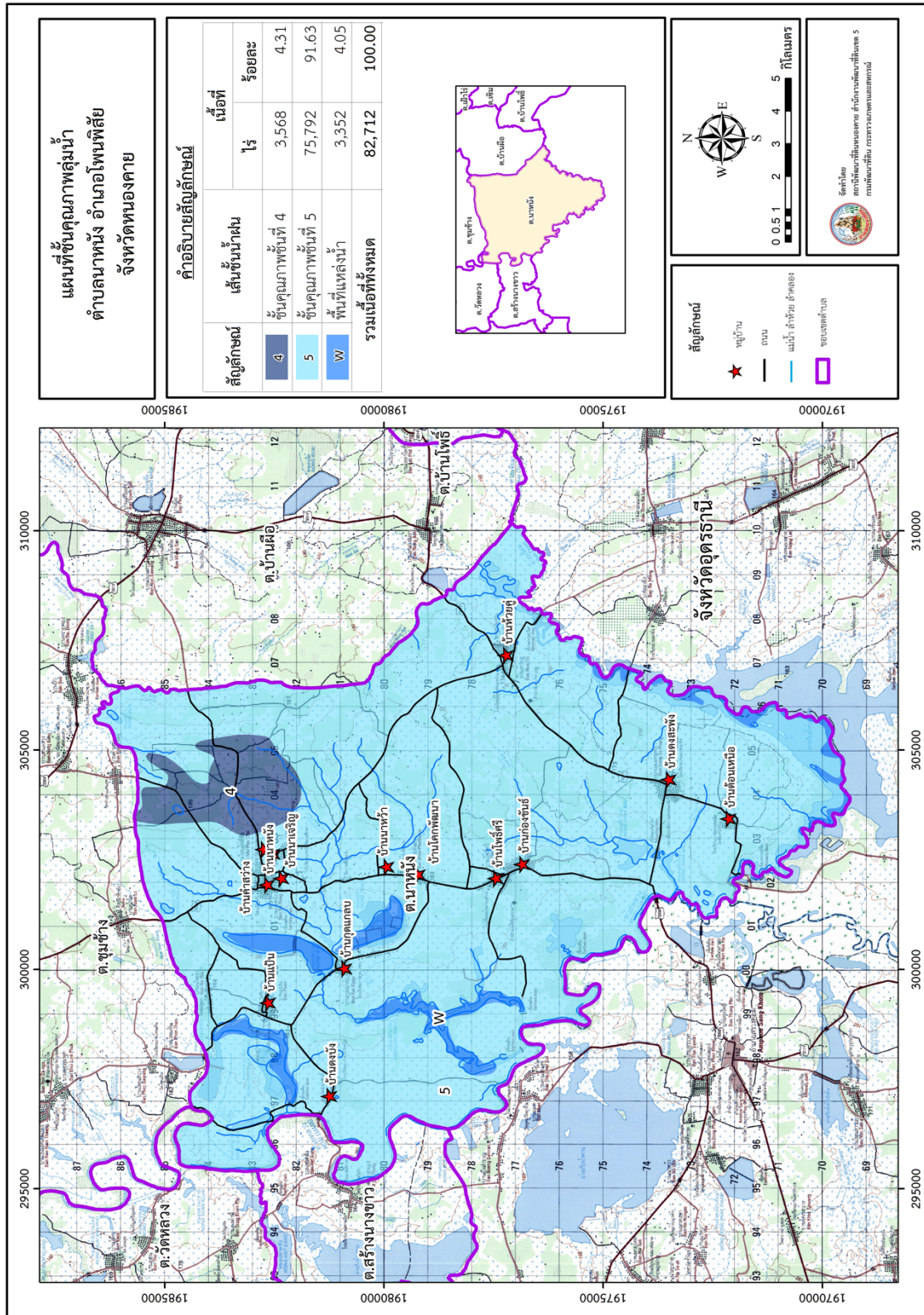
ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-2 ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.1.3 เขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) พบว่า มีพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำนวน 17,226 ไร่ ซึ่งได้รับการจัดสรรมาจากที่ดินเอกชน คิดเป็นร้อยละ 20.83 ของเนื้อที่ตำบล

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้น คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

รูปที่ 3-1 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

รูปที่ 3-2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลนาหนึ่ง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,725.7 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ในผืนแผ่นดิน ซึ่งหมายความรวมถึงแหล่งน้ำสาธารณะที่อยู่ในผืนแผ่นดินบนเกาะด้วย แต่ไม่รวมถึงน้ำบาดาล และในกรณีที่แหล่งน้ำนั้นอยู่ติดกับทะเลให้หมายความถึงแหล่งน้ำที่อยู่ภายในปากแม่น้ำหรือปากทะเลสาบ (ปากแม่น้ำและปากทะเลสาบให้ถือแนวเขตตามที่กรมเจ้าท่ากำหนด) ทั้งนี้ น้ำผิวดินสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ ๆ ได้แก่ แหล่งน้ำผิวดินตามธรรมชาติ น้ำคลอง แม่น้ำ ทะเล บึง ฯลฯ และแหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เขื่อน ฝายน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นแหล่งน้ำที่มนุษย์ได้ทำการขุดเจาะ เพื่อให้ได้แหล่งน้ำผิวดินประเภทนี้มา ในพื้นที่ตำบลนาหนึ่ง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ หนองเทา หนองบัว หนองปากโพง หนองผักไหม หนองแอก ห้วยกระบอก ห้วยคำ ห้วยเจียม ห้วยตาด ห้วยน้ำเกลี้ยง ห้วยบ้าน ห้วยปลายนา ห้วยหนองแอก ห้วยหมื่นสน และห้วยหลวง

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยเจียม อ่างเก็บน้ำนาแซง และเขื่อนดิน

3.2.3 ใช้ฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูล <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php> สืบค้น ณ วันที่ 16 มีนาคม 2566 ซึ่งพบว่า ตำบลนาหนึ่ง ในปัจจุบันมีบ่อบาดาลทั้งหมด 11 บ่อ ไม่มีบ่อน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร จัดเป็นบ่อน้ำบาดาลเพื่ออุปโภค - บริโภค ทั้งหมดจำนวน 11 บ่อ รายละเอียดดังตารางที่ 3-1 และรูปที่ 3-3

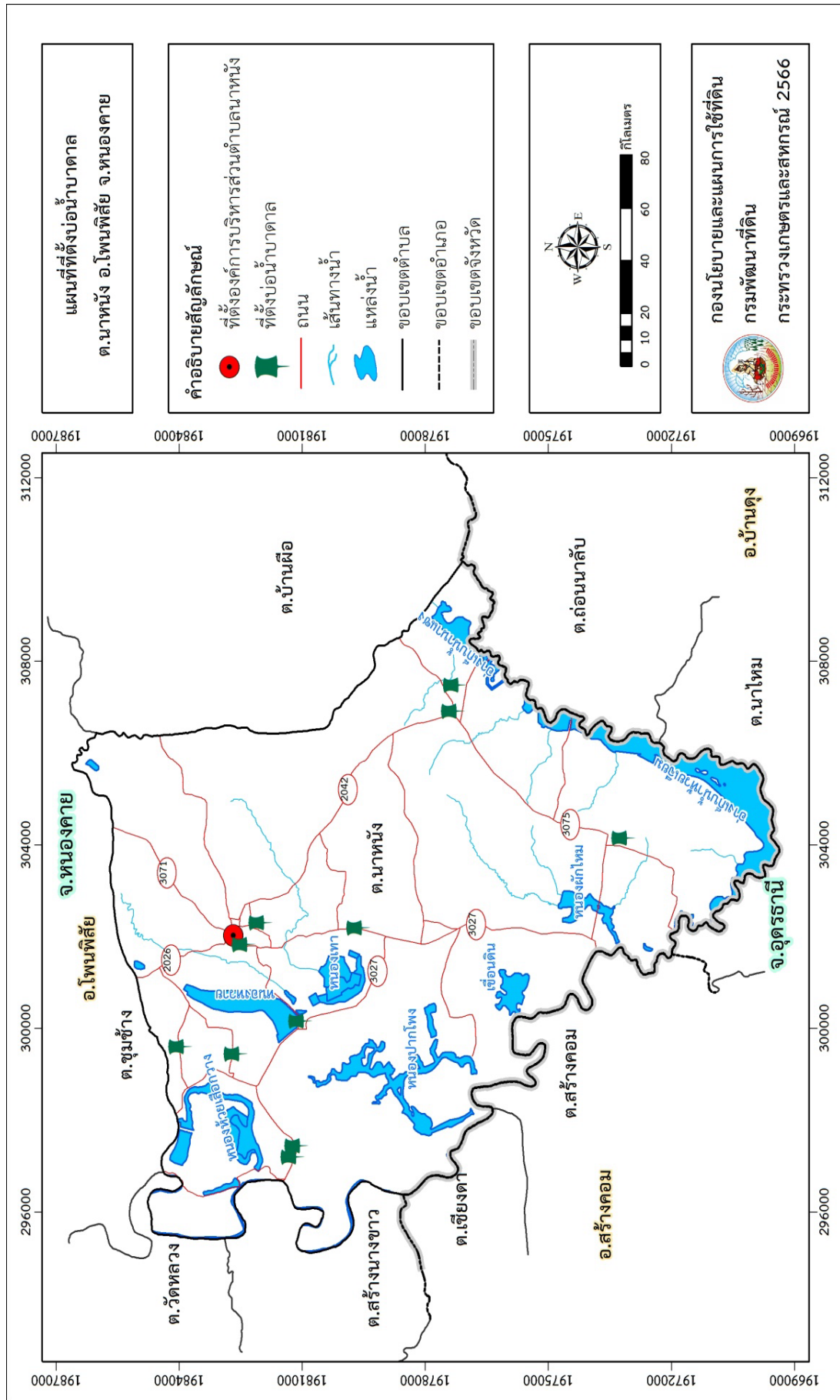

ตารางที่ 3-1 บ่อบาดาล ตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ลำดับ	หมู่บ้าน	พิกัด		ประเภทบ่อ	สภาพน้ำ
		ละติจูด	ลองจิจูด		
1	นาหนัง	17.9172639	103.1334629	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
2	นาหนัง	17.9209066	103.12894174	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
3	แป้น	17.9224591	103.10638766	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
4	ดงบัง	17.9097403	103.08536468	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
5	ดงบัง	17.9088687	103.08768612	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
6	กุดแกลบ	17.9082882	103.11336126	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
7	หนองหอย	17.8748957	103.18275403	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
8	นาหว้า	17.9346880	103.10782444	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
9	โคกพัฒนา	17.8956811	103.13266019	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
10	ห้วยคู	17.8753068	103.17743754	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด
11	สะพังคำ	17.8374795	103.15173892	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด

หมายเหตุ: แสดงเฉพาะบ่อบาดาลที่มีข้อมูลสมบูรณ์

ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566)

รูปที่ 3-3 ที่ตั้งบ่อน้ำบาดาล ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 11 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Nbn-slA/csub ชุดดินหนองบุญมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 5,659 ไร่ หรือร้อยละ 6.82 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Nbn-pic-slA ดินหนองบุญมากที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,050 ไร่ หรือร้อยละ 3.68 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Sik-slA ชุดดินศิขรภูมิ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 358 ไร่ หรือร้อยละ 0.43 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 6 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Pp-slB ชุดดินโพธิ์ชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,002 ไร่ หรือร้อยละ 9.63 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Pp-gm-gsLA/b ดินโพธิ์ชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 6,159 ไร่ หรือร้อยละ 7.42 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Pp-gm-gsLB/b ดินโพธิ์ชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 21,838 ไร่ หรือร้อยละ 26.30 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Pp-gm-slB/b ดินโพธิ์ชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 1,328 ไร่ หรือร้อยละ 1.60 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Pp-gsLB-Pp-gm-gsLB/b หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินโพธิ์ชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และดินโพธิ์ชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 1,277 ไร่ หรือร้อยละ 1.54 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Ptk-slB/d3c ชุดดินพระทองคำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 1,115 ไร่ หรือร้อยละ 1.34 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 ดินในพื้นที่ดอน/พื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Chp-lA/Th-sic1A หน่วยสัมพันธ์ของชุดดินชุมพลบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และชุดดินธวัชบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 19,209 ไร่ หรือร้อยละ 23.14 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ptk-Ndg-s1B หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินพระทองคำ และชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 11,261 ไร่ หรือร้อยละ 13.56 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 3,770 ไร่ หรือร้อยละ 4.54 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 38,604 ไร่ หรือร้อยละ 46.49 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินโพธิ์ชัย (Pp) และดินโพธิ์ชัยที่มีจุดประสีเทา (Pp-gm)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลนาหนัง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดหนองคาย ดังแสดงในตารางที่ 3-2 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-5)

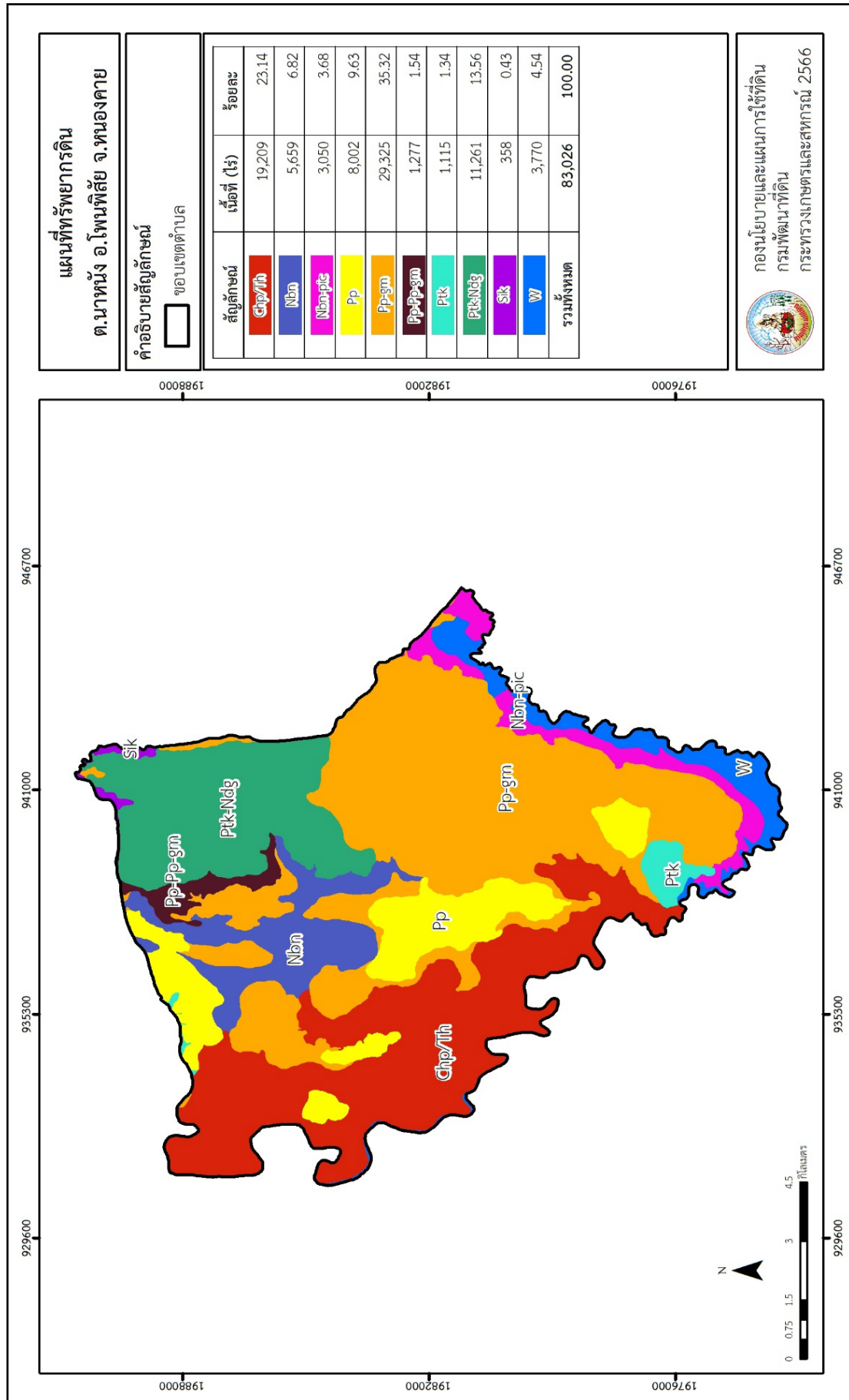
ตารางที่ 3-2 สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวผล (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (ds/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Chp-uVTh-sicA	0-2	>150	ดีปานกลาง/ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10/>20	<35/35-75	5.0-5.5/6.0-6.5	5.0-7.0/6.5-7.0	<2	-	19,209	23.14
Nbn-pic-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	5	0.01
Nbn-pic-sIA*	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	3,045	3.67
Nbn-sIA/csub	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	5,659	6.82
Pp-gm-gsIA/b	0-2	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	5,020	6.05
Pp-gm-gsIA/b*	0-2	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	1,139	1.37
Pp-gm-gsIB/b	2-5	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	2,929	3.53
Pp-gm-gsIB/b*	2-5	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	18,909	22.77
Pp-gm-sIB/b	2-5	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	1,328	1.60
Pp-gsIB-Pp-gm-gsIB/b	2-5	0-50	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	1,277	1.54
Pp-sIB	2-5	0-50	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	7,120	8.57
Pp-sIB*	2-5	0-50	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	882	1.06
Ptk-Ndg-sIB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10/10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5/5.5-7.0	<2	-	11,261	13.56
Ptk-sIB/d3c	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	104	0.12
Ptk-sIB/d3c*	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	1,011	1.22
Sik-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	358	0.43
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,770	4.54
รวมทั้งหมด											83,026	100.00

หมายเหตุ : 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา : กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-5 ทรัพยากรดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคาย

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ได้แก่ ชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน เกษตรกร หมอพื้นบ้าน อาสาสมัคร และผู้ใช้ที่ดิน) หน่วยงานผู้ดูแลพื้นที่ (เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครอง กรมป่าไม้ ฯลฯ ร่วมเสนอความคิดเห็นใน(ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน ตั้งแต่การกำหนดพื้นที่ ปัญหาการใช้ที่ดิน ความต้องการพัฒนาพื้นที่ ข้อเสนอแนะให้ภาครัฐดำเนินงาน เพื่อใช้ในการปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน เพื่อนำเสนอผ่านหน่วยงานผู้ดูแลพื้นที่ ก่อนเป็นแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนังฉบับสมบูรณ์

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- (1) พื้นที่ (Area)
- (2) หน้าที่ขององค์กรหรือภารกิจ (Function)
- (3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- (1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- (2) ความต้องการของชุมชน
- (3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- (4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการคือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้แทนที่มีอำนาจตัดสินใจ ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- (1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- (2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- (3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- (4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่าง ๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

4.2.1 ปัญหาหลักของตำบลนาหนึ่ง คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3) บ่อน้ำไม่กักเก็บน้ำ
- 4) ขาดแคลนไฟฟ้าทางการเกษตร
- 5) ระบบชลประทานกระจายน้ำไม่ทั่วถึงพื้นที่ทำนา
- 6) ขาดการพัฒนาอาชีพ และองค์ความรู้ทางการเกษตร
- 7) ขาดตลาดรองรับผลผลิตภาคการเกษตร
- 8) ราคาผลผลิตภาคการเกษตรตกต่ำ
- 9) มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมาก
- 10) โรคและแมลงศัตรูพืช

4.2.2 ความต้องการของชุมชนและเกษตรกรตำบลนาหนึ่ง มีความต้องการ 10 ประการ คือ

- 1) ปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์
- 2) เพิ่มแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อการเกษตร
- 3) ขุดลอก และกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ
- 4) ระบบไฟฟ้าเข้าไปในพื้นที่ทำการเกษตร
- 5) ระบบกระจายน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม
- 6) การพัฒนาอาชีพ และองค์ความรู้ทางการเกษตร
- 7) ตลาดเพื่อรองรับผลผลิตภาคการเกษตรให้เพียงพอ
- 8) เพิ่มราคาผลผลิตทางการเกษตร และลดต้นทุนการผลิต
- 9) ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 10) พันธุ์ข้าวต้านทานโรคและแมลง

ดังที่กล่าวข้างต้นว่า วัตถุประสงค์ของการจัดทำ PRA ก็เพื่อให้ทราบความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการใช้ที่ดินมีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

จากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ผู้จัดทำได้แบ่งการรับผิชอบปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 มาตรา 16 (ตารางที่ 4-1)

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องขอการสนับสนุนจากส่วนราชการต่างๆ (ตารางที่ 4-2 และตารางที่ 4-3)

ตารางที่ 4-1 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบลจากความต้องการของชุมชนและเกษตรกร (ส่วนที่ 1)

PRA		การใช้ที่ดินในปัจจุบัน	Soil Suitability	เขตการใช้ที่ดินที่พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ	กิจกรรมตามแผนงานของกรมพัฒนาที่ดิน
ปัญหา	ความต้องการ				
ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	การปรับปรุงดิน	นาข้าว ยางพารา ยูคาลิปตัส อ้อย มันสำปะหลัง	S2 S2 S2 S2 S2	นาข้าว ยางพารา ยูคาลิปตัส อ้อย มันสำปะหลัง	- ส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ - ฟื้นปุ๋ยสด (ปอเทือง พืชตระกูลถั่ว และอื่นๆ) - โดโลไมท์เพื่อปรับปรุงดินกรด - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	จัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม	นาข้าว	S3	นาข้าว	- สระน้ำนอกเขตชลประทาน 1,260 ลบ.ม. - ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ
การใช้สารเคมีในปริมาณมาก	ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีทางการเกษตร	นาข้าว	S3	นาข้าว	- ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร - ส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ
	เกษตรอินทรีย์	นาข้าว	S3	นาข้าว	- ฟื้นปุ๋ยสด (ปอเทือง พืชตระกูลถั่ว และอื่นๆ) - ส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ตารางที่ 4-2 การวิเคราะห์ความต้องการจากกลุ่มจังหวัด/เทศบาล/อบต.

นโยบาย	ความต้องการ	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	เขตการใช้ที่ดิน
กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรเพื่อสนับสนุนเกษตรกร - ยกระดับภาคการเกษตรเกษตรสู่การเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ลดต้นทุนการผลิต - ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ - สระน้ำในไร่นา 1,260 ลบ.ม. - ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ
จังหวัดหนองคาย	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการเกษตรยั่งยืน - ลดการใช้สารเคมี 	<ul style="list-style-type: none"> - ลดต้นทุนการผลิต - ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ - สระน้ำในไร่นา 1,260 ลบ.ม. - ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ
องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ - พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - จัดหาตลาดเพื่อรองรับการผลิตทางการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> - ลดต้นทุนการผลิต - ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ - สระน้ำในไร่นา 1,260 ลบ.ม. - ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ

ตารางที่ 4-3 การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

PRA		การใช้ที่ดินในปัจจุบัน	Soil Suitability	เขตการใช้ที่ดินที่กำหนด/ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่สนับสนุน
ปัญหา	ความต้องการ				
1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	1) ปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์	นาข้าว ยางพารา	S2 S3 S2 S3	ข้าว ยางพารา	กรมพัฒนาที่ดิน
2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	2) เพิ่มแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อการเกษตร	ยูคาลิปตัส อ้อย	S2 S3 S2 S3	ยูคาลิปตัส อ้อย	กรมพัฒนาที่ดิน
3) บ่อน้ำไม่กักเก็บน้ำ	3) ขุดลอกและกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ	มันสำปะหลัง พืชหลังนา	S2 S3 S2	มันสำปะหลัง พืชหลังนา	อบต.นาหนึ่ง
4) ขาดแคลนไฟฟ้าทางการเกษตร	4) ระบบไฟฟ้าเข้าไปในพื้นที่ทำการเกษตร				อบต.นาหนึ่ง
5) ระบบชลประทานกระจายน้ำไม่ทั่วถึงพื้นที่ทำนา	5) ระบบกระจายน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม				กรมพัฒนาที่ดิน
6) ขาดการพัฒนาอาชีพและองค์ความรู้ทางการเกษตร	6) การพัฒนาอาชีพและองค์ความรู้ทางการเกษตร				กรมส่งเสริมการเกษตร
7) ขาดตลาดรองรับผลผลิตภาคการเกษตร	7) ตลาดเพื่อรองรับผลผลิตภาคการเกษตรให้เพียงพอ				อบต.นาหนึ่ง
8) ราคาผลผลิตภาคการเกษตรตกต่ำ	8) เพิ่มราคาผลผลิตทางการเกษตร และลดต้นทุนการผลิต				กรมส่งเสริมการเกษตร
9) มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมาก	9) ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีทางการเกษตร				กรมพัฒนาที่ดิน
10) โรคและแมลงศัตรูพืช	10) พันธุ์ข้าวต้านทานโรคและแมลง				กรมการข้าว

4.2.3 ที่มาของรายได้จากการเกษตรในปัจจุบัน

- 1) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของเทศบาลตำบลนาหนังในปัจจุบัน คือ ข้าว ทั้งข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 กข 12 กข 18 ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ยูคาลิปตัส และพืชหลังนา เช่น พืชผัก กระเทียม ข้าวโพด
- 2) ปศุสัตว์ มีการเลี้ยง โค และกระบือ

4.2.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา คือ สิ่งที่สืบสานจากบรรพบุรุษหรือสิ่งที่บุคคลคนหนึ่งทำขึ้นมา เช่น การประกอบอาชีพด้านการเกษตร อาทิเช่น การสานไซ สานสวิง เป็นต้น, การปศุสัตว์ และวิถีชีวิตอื่นๆ ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันกับท้องถิ่นอื่น นอกจากนี้แล้วยังได้เรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ได้แก่ การฝึกอบรมจากส่วนราชการต่าง ๆ ,ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ,ศูนย์การเรียนรู้รวม กศน. , ห้องสมุดจากโรงเรียน, หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน, ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน, รายการจากสถานีวิทยุ / โทรทัศน์, เอกสารต่างๆ จากทางราชการ เช่น การเกษตรสาขาต่าง จากผู้นำชุมชน / ข้าราชการ/ ภูมิปัญญาจากท้องถิ่น

จากรูปที่ 4-1 การวิเคราะห์ภาพรวมในระบบ DPSIR แสดงให้เห็นว่าตำบลนาหนัง มีปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และขาดแคลนน้ำ ทำให้ผลผลิตของพืชที่ปลูกค่อนข้างต่ำ พร้อมทั้งมีต้นทุนสูงจากการลงทุนซื้อปุ๋ยเคมี สารเคมีในการกำจัดวัชพืช การจ้างแรงงาน และเครื่องจักร

การวิเคราะห์โดยจัดทำตาราง (Matrix) ดังตัวอย่างในตารางที่ 4-1 และ 4-2 แสดงให้เห็นปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ การใช้ที่ดินเป็นนาข้าว ความเหมาะสมของดินอยู่ในชั้น S3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคต เกษตรกรต้องการทำนาต่อไป จึงกำหนดไว้เป็นนาข้าว แต่จะมีการเปลี่ยนจากการผลิตข้าวเพื่อบริโภคเป็น “การผลิตพันธุ์ข้าว” แทน ดังนั้นกิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 จึงควรมีการสนับสนุนการปลูกพืชปุ๋ยสด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชตระกูลถั่วหลังนา การลดการใช้สารเคมีของเกษตรกรในพื้นที่ควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาดินขาดแคลนน้ำ ซึ่งจะมีการก่อสร้างบ่อน้ำในไร่นา แหล่งน้ำขนาดเล็ก ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมนของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพโดยระบบ DPSIR มีรายละเอียด ดังนี้

1. **แรงขับเคลื่อน (Driver)** มี 4 ประการ คือ
  - 1.1 ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
  - 1.2 ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
  - 1.3 ราคาผลผลิตตกต่ำ
  - 1.4 การใช้สารเคมีในปริมาณมาก

2. **แรงกดดัน (Pressure)** ที่เกิดจากปัจจัยการขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ
  - 2.1 การปรับปรุงบำรุงดิน
  - 2.2 การจัดหาแหล่งน้ำ
  - 2.3 ลดต้นทุนการผลิตภาคการเกษตร
  - 2.4 ลด ละ เลิกการใช้สารเคมี

3. **สภาวะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ
  - 3.1 ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
  - 3.2 การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
  - 3.3 ปัจจัยการผลิตและราคาผลผลิตไม่ตรงกับความต้องการ
  - 3.4 การปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตรในผลผลิต ดิน น้ำ

4. **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ
  - 4.1 แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน
  - 4.2 ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
  - 4.3 ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนการผลิตสูง
  - 4.4 รายได้ต่ำ ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ
  - 4.5 มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และสุขภาพ

5. การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มีดังนี้

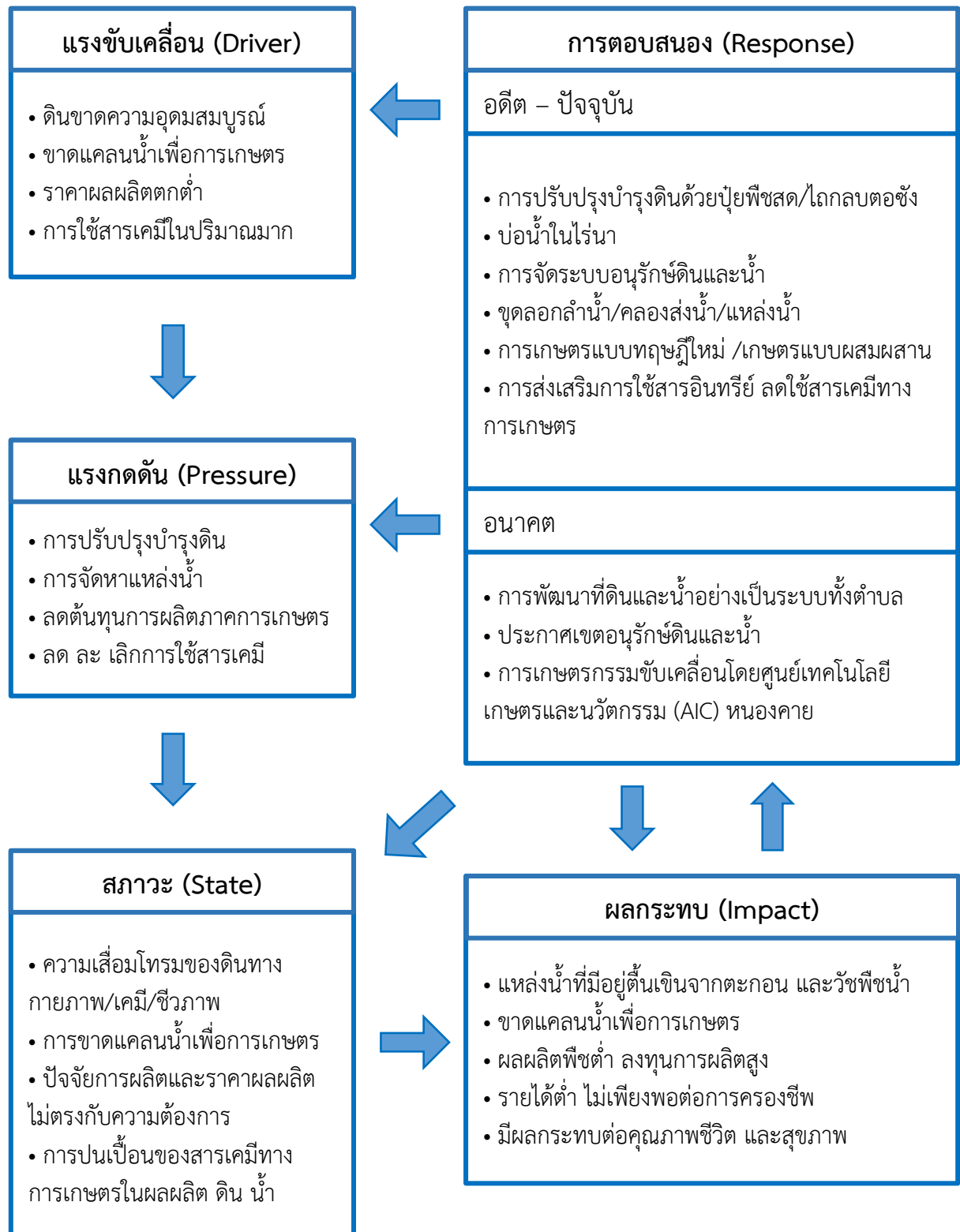
อดีต – ปัจจุบัน

- 5.1 การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด/ไถกลบตอซัง
- 5.2 บ่อน้ำในไร่นา
- 5.3 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 5.4 ชุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ
- 5.5 การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ /เกษตรแบบผสมผสาน
- 5.6 การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร

อนาคต

- 5.7 การพัฒนาที่ดินและน้ำอย่างเป็นระบบทั้งตำบล
- 5.8 ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 5.9 การเกษตรกรรมขับเคลื่อนโดยศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AIC) หนองคาย

ตั้งรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีรายละเอียด ดังนี้
 ในที่ลุ่มเกษตรกรจะทำนาในช่วงเดือนพฤษภาคม – พฤศจิกายน หลังการเก็บเกี่ยวจะปลูกพืชผัก
 ในช่วงเดือนมกราคม – เมษายน

ส่วนพื้นที่นาดอนเกษตรกรจะมีการทำนาในช่วงเดือนมิถุนายน – พฤศจิกายน หลังเก็บเกี่ยวได้มีการ
 ใช้ที่ดิน พื้นที่นาดอนบางส่วนเกษตรกรจะปรับเปลี่ยนเป็น อ้อยหรือมันสำปะหลัง เนื่องจากน้ำไม่เพียงพอกับ
 การทำนา ดังรูปที่ 4-2

เดือน ระบบเกษตร	ระบบเกษตร												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
นาลุ่ม (ข้าว)					ข้าวเหนียวพันธุ์ กข6								
	กระเทียม				ข้าวเหนียวพันธุ์ กข12								
	พืชผัก				ข้าวเหนียวพันธุ์ กข18								
					ข้าวหอมมะลิ 105								
นาดอน (ข้าว)	มันสำปะหลัง อ้อย				ข้าวเหนียวพันธุ์ กข6								
					ข้าวเหนียวพันธุ์ กข12								
					ข้าวเหนียวพันธุ์ กข18								
					ข้าวหอมมะลิ 105								
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	อินทผลัม,มะม่วง,มะพร้าว,ทุเรียน เงาะ ลำไย ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส												
เกษตรผสมผสาน	นาข้าว ไร่ มะนาว มะเฟือง พืชผัก ขนุน พืชสมุนไพร เช่น จิง ข่า ตะไคร้ ประมง เช่น เลี้ยงปลากินพืช ปศุสัตว์ เช่น เลี้ยงเป็ดและไก่												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืช ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ.1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บັນทิต ต้นศิริ และคำธณ ไทรพิง, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดินหรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดินซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อ รากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละ หน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว
Chp-lA/Th-sic1A	S2ons
Nbn-pic-slA	S1
Nbn-pic-slA*	S2s
Nbn-slA/csub	S2s
Pp-gm-gslA/b	S2ron
Pp-gm-gslA/b*	S2rons
Pp-gm-gslB/b	S2ewron
Pp-gm-gslB/b*	S2ewrons
Pp-gm-slB/b	S2ewrons
Pp-gslB-Pp-gm-gslB/b	S2ewrons
Pp-slB	S2ewron
Pp-slB*	S2ewrons
Ptk-Ndg-slB	S2ewons
Ptk-slB/d3c	S2ewon
Ptk-slB/d3c*	S2ewons
Sik-silA	S1

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายถึงเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ¹	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ²	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562	นโยบายหลัก 5. การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย 5.3 พัฒนาภาคเกษตร 5.3.2 ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐ 5.3.4 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร 5.3.5 ดูแลเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ 10. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน 10.2 ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน 10.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชน และทะเล นโยบายเร่งด่วน 4. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
4	แผนการปฏิรูปประเทศด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ³	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98. 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4)

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย
จังหวัดหนองคาย (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)	หมวดหมู่ที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง หมวดหมู่ที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
6	นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
7	แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2566-2570	ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลางและพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ๆ ของภาค
8	การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (พ.ศ. 2566-2570) อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย และเลย	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาและยกระดับสินค้าเกษตรปลอดภัยสู่เกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาทุนมนุษย์และยกระดับคุณภาพชีวิตในทุกช่วงวัยอย่างเท่าเทียม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การรักษามรดกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
9	แผนพัฒนาจังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2566-2570	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและสร้างมูลค่าเพิ่ม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า การลงทุน การค้าชายแดน การท่องเที่ยว และการบริการ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย
จังหวัดหนองคาย (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
9	แผนพัฒนาจังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2566-2570	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและ สร้างมูลค่าเพิ่ม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า การ ลงทุน การค้าชายแดน การท่องเที่ยว และการบริการ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ
10	ยุทธศาสตร์องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2566	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพิเศษ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างโอกาสให้กับประชาชนเพื่อลดการเหลื่อมล้ำ และ เพิ่มความมั่นคงในชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 4 การปรับปรุงการบริหารจัดการภายในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น
11	แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การ บริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอ โพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย (พ.ศ. 2566-2570)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 1.1 พัฒนาและปรับปรุงการคมนาคมขนส่ง 1.2 พัฒนาระบบไฟฟ้าแสงสว่างและสาธารณูปโภค ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านคุณภาพชีวิต 3.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพเกษตรกรรม 3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพเสริม 3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนด้านสังคมสงเคราะห์และสุขภาพอนามัย 3.4 สร้างความสงบเรียบร้อยชุมชนแบบมีส่วนร่วม ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการบริหารจัดการองค์กร 5.1 พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนภายในองค์กร 5.2 ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น 5.3 เสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมท้องถิ่น

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะทำให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้นตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่งใช้แผนพัฒนาจังหวัดหนองคาย พ.ศ.2566 เป็นแนวทางซึ่งแผนพัฒนาจังหวัดหนองคาย พ.ศ.2566 ได้เชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตอนบน (อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย) รวมทั้งแผนพัฒนารายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตพื้นที่แหล่งน้ำ และเขตพื้นที่อื่นๆ (ตารางที่ 6-2 และรูปที่ 6-1)

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1 เขตพื้นที่ป่าไม้	6,067	7.34
2 เขตพื้นที่เกษตรกรรม	61,529	74.39
2.1 เขตทำนา	45,648	55.16
1) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม	8,002	9.67
2) เขตทำนาพื้นที่ดอน	37,646	45.49
2.2 เขตปลูกพืชไร่	4,373	5.29
1) เขตปลูกพืชไร่ผสม	445	0.54
2) เขตปลูกอ้อย	2,876	3.48
3) เขตปลูกมันสำปะหลัง	1,052	1.27
2.3 เขตปลูกไม้ผล	68	0.09
1) เขตปลูกไม้ผลผสม	56	0.07
2) เขตปลูกกล้วย	5	0.01
3) เขตปลูกลำไย	7	0.01
2.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น	11,241	13.60
1) เขตปลูกไม้ยืนต้นผสม	956	1.16
2) เขตปลูกยางพารา	6,921	8.37
3) เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	750	0.91
4) เขตปลูกยูคาลิปตัส	2,594	3.14
5) เขตปลูกสัก	20	0.02
2.5 เขตปลูกพืชผัก	21	0.03
2.6 เขตปศุสัตว์	105	0.13
2.7 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	73	0.09
3 เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,063	2.49
4 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ	7,960	9.62
5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	5,093	6.16
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	82,712	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.4.1 เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ 6,067 ไร่ หรือร้อยละ 7.34 ของเนื้อที่ตำบล เป็นป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู และป่าผลัดใบสมบูรณ์ พื้นที่คงสภาพป่าแต่อยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าสมบูรณ์แต่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ชุ่มน้ำ และพื้นที่อื่นๆ เช่น ไม้ละเมาะ เป็นต้น

6.4.2 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 61,529 ไร่ หรือร้อยละ 74.39 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งออกเป็น 7 เขต ดังนี้

1) เขตทำนา

1.1) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 8,002 ไร่ หรือร้อยละ 9.67 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินดินคล้ายชุดดินละหานทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด (Lah-fl) ชุดดินหนองกุ้ง (Nkg) และชุดดินดินคล้ายชุดดินหนองกุ้งที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด (Nkg-fsi) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง
- น้ำท่วมในช่วงที่ฝนตกชุก

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดินและเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ขุดลอกแหล่งน้ำให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- พัฒนาระบบส่งน้ำ และการระบายน้ำออกจากพื้นที่นาช่วงที่ฝนตกชุก
- การปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น ถั่วเหลือง ปอเทือง และปลูกพืชผักปลอดภัย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ
- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

- 1) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่อง ฝ่ายน้ำล้น การขุดลอกแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำ และระบายน้ำ
- 2) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกัน และกำจัดโรคแมลงของข้าว
- 3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร รวมทั้งการทำถนนเข้าสู่แปลงนาข้าว

1.2) เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ 37,646 ไร่ หรือร้อยละ 45.49 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินมวกเหล็กและชุดดินวังสะพุง (Ml-Ws) ชุดดินมวกเหล็ก (Ml) และชุดดินค้ำบัง (Kg) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- หน้าดินค่อนข้างแน่นทึบ ทำให้ไถพรวนยาก และทำให้ข้าวแตกกอยาก
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ
- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- สนับสนุนการปรับรูปแปลงนา
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

- 1) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการสร้างฝายน้ำล้น ขุดลอกแหล่งน้ำและคลองส่งน้ำ
- 2) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยี ในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงของข้าว
- 3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร

2) เขตปลูกพืชไร่

2.1) เขตปลูกพืชไร่ผสม มีเนื้อที่ 455 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) ชุดดินจตุรัส (Ct) และชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและ

แมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ
- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรบการใช้เทคโนโลยีในการปลูกพืชไร่ผสมให้ได้ผลผลิตสูง
- 2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

2.2) เขตปลูกอ้อย มีเนื้อที่ 2,876 ไร่ หรือร้อยละ 3.48 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจตุรัส (Ct) ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) และชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ
- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์อ้อยที่ให้ผลผลิตสูงรวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิต
- 2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

2.3) เขตปลูกมันสำปะหลัง มีเนื้อที่ 282 ไร่ หรือร้อยละ 0.45 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) ชุดดินจตุรัส (Ct) และชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของดินสูงในพื้นที่ลาดชัน
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่

เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1) กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปลูกมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูง

2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำ และฝายน้ำล้น

3) เขตไม้ผล

3.1) เขตปลูกไม้ผลผสม มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินชุมพลบุรี (Chp) และดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- จัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1) กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ผลให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

2) กรมชลประทาน สนับสนุนการทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง

3) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนการขุดเจาะบ่อบาดาล

3.2) เขตปลูกกล้วย มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตพื้นที่ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินชุมพลบุรี (Chp)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- น้ำท่วมขังในฤดูฝน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา
- พัฒนาระบบการระบายน้ำออกจากพื้นที่ในช่วงฤดูฝน
- สามารถปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกรรายย่อย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- สนับสนุนการจัดรูปแบบแปลงนาและบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเพื่อทำการเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดคลองระบายน้ำ เพื่อเป็นการระบายน้ำออกจากพื้นที่ในช่วงฝนตกชุก

2) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนและอบรมเกษตรกรในการทำการเกษตรผสมผสาน

3.3) เขตปลูกลำไย มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- จัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1) กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ผลให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

2) กรมชลประทาน สนับสนุนการทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง

3) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนการขุดเจาะบ่อบาดาล

4) เขตปลูกไม้ยืนต้น

4.1) เขตปลูกไม้ยืนต้นผสม มีเนื้อที่ 956 ไร่ หรือร้อยละ 1.16 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจตุรัส (Ct) ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) และชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ปรับปรุงความเป็นกรกของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้

ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรกของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

กรมป่าไม้ ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกไม้ยืนต้น และการตัดโค่นตามข้อกำหนดของกรมป่าไม้ ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ยืนต้นให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

4.2) เขตปลูกยางพารา มีเนื้อที่ 6,921 ไร่ หรือร้อยละ 8.37 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินจตุรัส (Ct) ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) และชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ปรับปรุงความเป็นกรกของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

การยางแห่งประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง

4.3) เขตปลูกปาล์มน้ำมัน มีเนื้อที่ 750 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) ชุดดินจตุรัส (Ct) และชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- จัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกปาล์มน้ำมันให้ได้ผลผลิตสูง

4.4) เขตปลูกยูคาลิปตัส มีเนื้อที่ 2,594 ไร่ หรือร้อยละ 3.14 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) ชุดดินจตุรัส (Ct) และชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกยูคาลิปตัสให้ได้ผลผลิตสูง

4.5) เขตปลูกสัก มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

กรมป่าไม้ ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกสัก และการตัดโค่นสักตามข้อกำหนดของกรมป่าไม้

5) เขตปลูกพืชผัก มีเนื้อที่ 21 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) และชุดดินชุมพลบุรี (Chp)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- น้ำท่วมขังในฤดูฝน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่

เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา
- พัฒนาระบบการระบายน้ำออกจากพื้นที่ในช่วงฤดูฝน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- สนับสนุนการจัดรูปแปลงนา และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อทำการเกษตร

ผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1) กรมชลประทาน สนับสนุนชุดคลองระบายน้ำ เพื่อเป็นการระบายน้ำออกจากพื้นที่ในช่วงฝนตกชุก

2) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนและอบรมเกษตรกรในการทำการเกษตรผสมผสาน

6) **เขตปศุสัตว์** มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ (AC-mw,col) ชุดดินชุมพลบุรี (Chp) และชุดดินจตุรัส (Ct) ตามลำดับ

- จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้สัตว์มีน้ำกินและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการเสริมด้านปศุสัตว์โดยกรมปศุสัตว์ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์และการควบคุมโรค เป็นต้น

- ควบคุมมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และน้ำเสียไม่ให้รบกวน และส่งผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงควบคุมและป้องกันโรคระบาดอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ปฏิบัติตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการอย่างเคร่งครัด

- ควบคุมมลพิษทางน้ำ โดยมโนบายให้ผู้ก่อมลพิษต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความสกปรกปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

7) **เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** มีเนื้อที่ 73 ไร่หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีพื้นที่เป็นสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ต้องปฏิบัติตามนโยบายด้านการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเข้มงวด เนื่องจากกิจกรรมนี้อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง

- ควรกำหนดเขตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ชัดเจนเพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

6.4.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 2,063 ไร่ หรือร้อยละ 2.49 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขตชุมชน สถานที่ราชการ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ที่เกิดจากกิจกรรมของชุมชน (ที่ทิ้งขยะ) และระบบโครงข่ายคมนาคม จำแนกตามข้อมูลจากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านนาหนัง (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2562) ร่วมกับจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติมและคำนวณเนื้อที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พื้นที่ชุมชนที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินนี้ เป็นชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน หากมีการขยายตัวในอนาคต ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2562

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่อง เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบประปาเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

ใช้มาตรการด้านผังเมืองกำกับ ควบคุมดูแล ให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือการขยายตัวไปในทิศทางที่ ผังเมืองกำหนดไว้ โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมควรดำเนินงานแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน

6.4.4 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 7,960 ไร่ หรือร้อยละ 9.62 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึงต่างๆ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ

ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เกิดมลพิษทั้งด้านคุณภาพของน้ำ และการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมดเขตลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่ควรรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมกันดูแลรักษาแหล่งน้ำแต่ละประเภทให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ดี เช่น หากพบว่าคันคลองชลประทานชำรุด ควรแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มาซ่อมบำรุง หรือปลูกหญ้าแฝกรอบบ่อน้ำเพื่อป้องกันหน้าดินพังและเก็บกักความชื้นให้กับพื้นที่บริเวณข้างเคียง เป็นต้น

6.4.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ

มีเนื้อที่ 5,093 ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 6.16 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยพื้นที่ทุ่งหญ้า/ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และพื้นที่ถม จำแนกตามข้อมูลจากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินตำบลนาหนัง (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2562) ร่วมกับจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม และคำนวณเนื้อที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ต่อเนื่องกับเขตเกษตรกรรมควรมีมาตรการเพื่อบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวอย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ หากจะมีการดำเนินกิจกรรมใดนอกเหนือจากการทำการเกษตรควรคำนึงถึงข้อกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ และกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลนาหนึ่ง ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย เสนอเป้าหมาย และงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรม และโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 เป้าประสงค์

การดำเนินงานตามแผนการใช้ที่ดิน อันประกอบด้วยกิจกรรม และโครงการในเขตพื้นที่ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย สามารถเกิดผลลัพธ์ในการพัฒนาพื้นที่ ดังนี้

7.2.1 ทรัพยากรที่ดินได้รับการปรับปรุงและพัฒนา

- 1) การใช้ที่ดินในบริเวณที่มีการชะล้างพังทลายของดินระดับปานกลางถึงรุนแรงมากที่สุด
- 2) ที่ดินเพื่อการเกษตรได้รับการปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) ที่ดินเพื่อการเกษตรได้รับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.2.2 เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

- 1) ผลตอบแทนจากการทำเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนมีแผนการใช้ที่ดิน
- 2) เกษตรกรมีความพึงพอใจในการเข้าพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดิน

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมและสนับสนุนการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) กิจกรรมเฝ้าติดตามเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน
- (7) การจัดหาปุ๋ยโคโลไมต์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมข้อมูลทางวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน (หมอดินอาสา)
- (10) ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พด. และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง
- (11) ส่งเสริมโครงการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)
- (12) บริการวิเคราะห์ดินเพื่อการจัดการธาตุอาหารพืช

2) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) อนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) ผลิตกล้าหญ้าแฝกเพื่อส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก
- (3) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
- (4) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ

3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- 3.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 3.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 3.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น รายละเอียดดังตารางที่ 7-2

7.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา

- (1) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องข้าว การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและการจัดการโรคและแมลง (กรมการข้าว)
- (2) โครงการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่นาข้าวเพื่อลดต้นทุนการผลิต (กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมวิชาการเกษตร)
- (3) โครงการปลูกพืชหลังนา (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (4) โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจบนคันนา (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (5) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- (6) สนับสนุนระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน)
- (7) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสม และต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด /สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

- (1) ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (กรมปศุสัตว์)
- (2) ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำ (กรมประมง)

7.4.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

- (1) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)
- (2) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- (3) สนับสนุนระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน)

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนของตำบลนาหนึ่ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2566 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง ซึ่งมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่ หมออดิน และตัวแทนเกษตรกรเข้าร่วมการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) นั้น พบว่าได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำและปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

7.5.1 การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต

- 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด)
- 2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง Smart Farmer (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 7) โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
- 8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
- 9) โครงการพัฒนาเกษตรกรยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
- 10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
- 11) โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
- 12) โครงการผลิตปุ๋ยหมักจากผักตบชวา (อบต.นาหนึ่ง)
- 13) โครงการผลิตน้ำหมักชีวภาพ (อบต.นาหนึ่ง)
- 14) โครงการพัฒนาการผลิตพืชปลอดภัยโดยระบบโรงเรือน (อบต.นาหนึ่ง)

7.5.2 การแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำ

- 1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน)
- 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน)
- 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)
- 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)
- 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน)
- 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)
- 7) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน)
- 8) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน)

7.5.2 การแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำ(ต่อ)

- 9) โครงการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- 10) โครงการระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน)
- 11) โครงการเลี้ยงปลาในสระน้ำขนาดเล็ก (อบต.นาหนัง)
- 12) โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (อบต.นาหนัง)
- 13) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (อบต.นาหนัง)

7.5.3 การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต

- 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 9) โครงการธนาкарสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 11) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 13) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)
- 14) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)
- 15) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 16) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 17) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 18) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (สนง.เกษตรจังหวัด)
- 19) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (กรมประมง, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กรมส่งเสริมสหกรณ์, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม)
- 20) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง)
- 21) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (อบต.นาหนัง)

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลนาหนัง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลนาหนัง ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ

1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

และมีปัญหารองลงมา คือ ปัญหาบ่อน้ำไม่กักเก็บน้ำ การขาดแคลนไฟฟ้าทางการเกษตร ระบบชลประทานการจ่ายน้ำไม่ทั่วถึงพื้นที่ทำนา ขาดการพัฒนาอาชีพและองค์ความรู้ทางการเกษตร ขาดตลาดรองรับผลผลิตภาคการเกษตร ราคาผลผลิตภาคการเกษตรตกต่ำ มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมาก รวมถึงปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) ดินตื้น จากการวิเคราะห์การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินตำบลนาหนัง ซึ่งมีเนื้อที่รวม 81,997 ไร่ พบว่า ระดับการสูญเสียหน้าดิน อยู่ในระดับที่น้อยมาก 0-2 ตัน/ไร่/ปี จำนวน 79,977 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.54 ของเนื้อที่ตำบล และระดับการสูญเสียหน้าดิน อยู่ในระดับที่น้อย 2-5 ตัน/ไร่/ปี จำนวน 2,020 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.46 ของเนื้อที่ตำบล (รูปที่ 7-1) จากการชะล้างพังทลายดังกล่าวนี้ ผลกระทบที่ตามมา คือ เกิดการสูญเสียดิน หน้าดินที่ถูกชะล้างลงสู่เบื้องล่าง จึงไปทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็น การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านในตำบลนาหนัง ทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร และยังเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันยาวนานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกันเนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบปัญหาดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สรุปได้ว่า มี 9 ประการ คือ (1) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน (2) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด (3) ตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน มีการใช้ปุ๋ยสั่งตัดตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นการลดต้นทุนการผลิต (4) การรณรงค์โลกบดตอซัง (5) ส่งเสริมมีการปลูกพืชทางเลือกหลังฤดูทำนา เช่น ปอเทือง เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และเพิ่มรายได้หลังฤดูทำนา (6) เลือกชนิดพืชปลูกและมีการจัดการที่เหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ (7) การจัดการน้ำที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อการเพาะปลูก และมีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพให้เหมาะสมต่อการพืช (8) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่ดินกรด (9) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

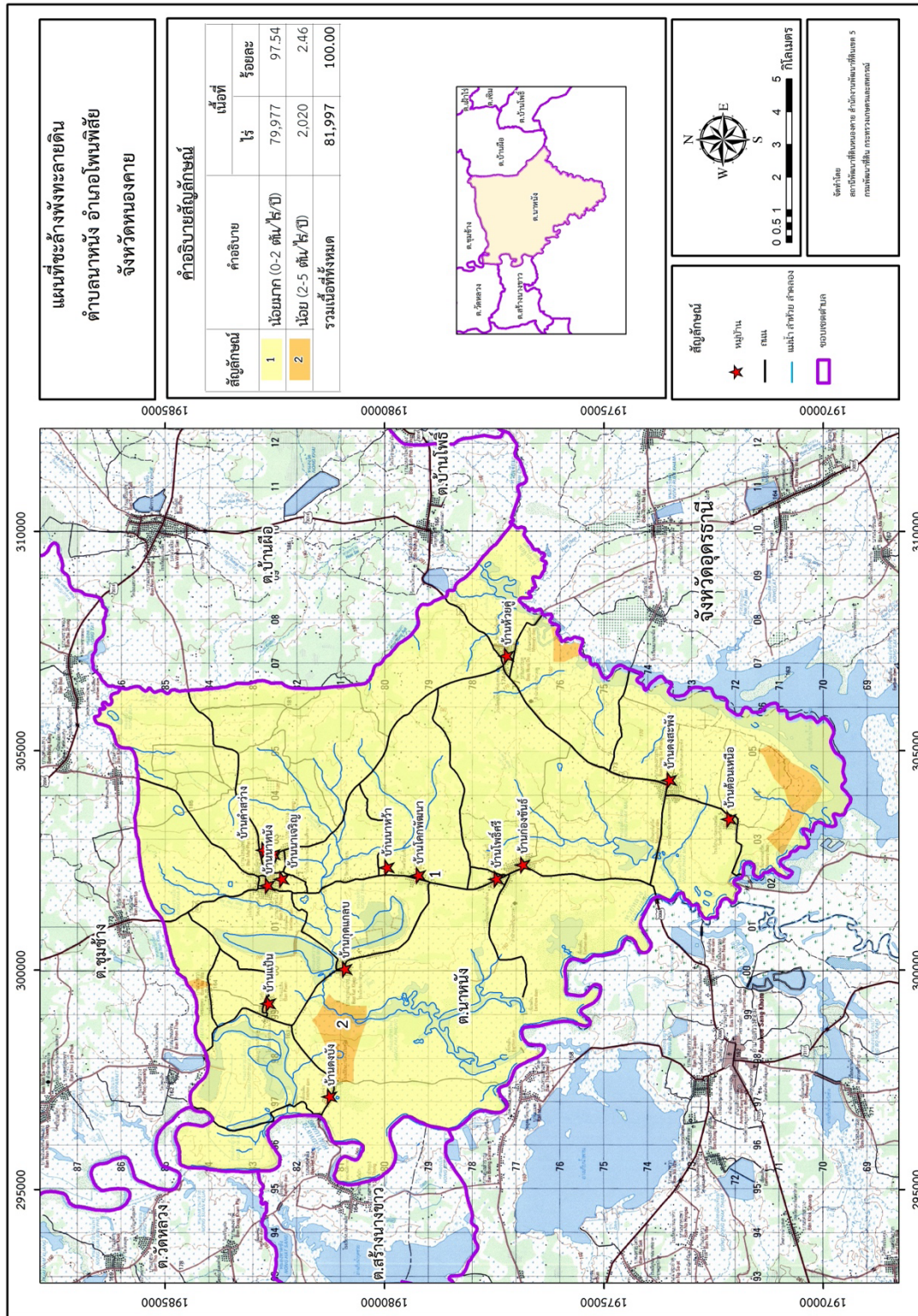

ในกรณีของการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร บ่อน้ำไม่กักเก็บน้ำ ระบบชลประทานมีการจ่ายน้ำไม่ทั่วถึงพื้นที่ทำนานั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น การทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิโลก สภาพในฤดูร้อนที่ร้อนมากกว่าปกติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วงจนเกิดความแห้งแล้ง ดินเกิดความชื้นต่ำได้ไม่ดี ปริมาณน้ำใต้ดินมีน้อยและในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำ แต่ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรได้ เนื่องจากขาดระบบการกระจายน้ำและการกระจายน้ำมายังแปลงเกษตร และแหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขิน เนื่องจากตะกอนและวัชพืชขึ้นขาดการพัฒนาแหล่งน้ำ บางพื้นที่ในฤดูฝน ประสบปัญหาน้ำท่วม และขาดน้ำในฤดูแล้ง เนื่องจากไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อกักน้ำไว้ในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ และเป็นการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบชลประทานเพื่อการเกษตร บ่อน้ำไม่กักเก็บน้ำ ระบบชลประทานกระจายน้ำไม่ทั่วถึงพื้นที่ทำนา สรุปได้ว่ามี 6 ประการ คือ (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (3) การเพิ่มแหล่งน้ำด้วยระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (4) จัดหาระบบการส่งน้ำ/การกระจายน้ำเพื่อการเกษตร (5) การขุดเจาะบ่อบาดาล (6) การทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำและสามารถใช้ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อตอบสนองข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบชลประทานเพื่อการเกษตร ปัญหาบ่อน้ำไม่กักเก็บน้ำ ระบบชลประทานการจ่ายน้ำไม่ทั่วถึงพื้นที่ทำนา 6 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม และปัญหาการขาดแคลนน้ำของทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม จะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาดิน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ส่วนของต้นน้ำ โดยจัดทำก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหลของน้ำ (2) ส่วนของกลางน้ำ การจัดการพื้นที่ควรก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบและสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต (3) ส่วนของปลายน้ำ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ (ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และ 2-5 เปอร์เซ็นต์) มีส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดินและไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพรางป้องกันน้ำท่วม การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 7-1 การชะล้งผังทะลายของดิน ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

7.6 ระยะเวลาดำเนินการ

7.6.1 ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2567 (ต.ค.-ธ.ค.2566) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ

1) สำรวจเพื่อออกแบบระบบพัฒนาที่ดินและน้ำ โดยเริ่มต้นจาก พื้นที่ตอนบน (ต้นน้ำ) โดยเน้น 3 กิจกรรม สำหรับลดการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดิน คือ

- 1.1) การปลูกป่า
- 1.2) ฝายชะลอน้ำ
- 1.3) การทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

2) วางแผนสำรวจออกแบบระบบน้ำทั้งระบบเบื้องต้น ก่อนลงสู่อ่างเก็บน้ำ

7.6.2 ไตรมาสที่ 2-4 ของปีงบประมาณ 2567 (ม.ค.-ก.ย.2567) และงบประมาณต่อเนื่องปีต่อไป

1) สำรวจเพื่อออกแบบระบบพัฒนาที่ดินและน้ำ ในพื้นที่ตำบลนาหนึ่ง ก่อนลงสู่อ่าง โดยเน้นที่การรักษาให้อยู่กับดิน ลดการชะล้างพังทลายของดิน และพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสำหรับการทำเกษตร คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำที่มีอยู่แต่ตื้นเขิน (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติม (3) การสร้างระบบส่งน้ำ (4) การก่อสร้างระบบระบายน้ำ (5) การขุดเจาะบ่อบาดาล และ (6) ก่อสร้างพังกันน้ำ

- 2) ดำเนินการจัดทำโครงการตามผลการสำรวจและออกแบบ (ก่อสร้างตามงบประมาณ)
- 3) กิจกรรมปรับปรุงบำรุงดิน
- 4) กิจกรรมปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต

7.6.3 การประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

อีกทางเลือกหนึ่งในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และการขาดแคลนน้ำ รวมทั้งน้ำท่วม คือ การประกาศเขตพื้นที่ตำบลนาหนึ่ง เป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.เขตทำนา เนื้อที่ 45,648 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1) ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 2) พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้อินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 3) ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 4) ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน 5) ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พด. 6) จัดตั้งธนาคารปุ๋ยหมัก 7) รณรงค์เฝ้าติดตาม 8) จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ 9) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	250,000 75,000 1,487,500 150,000 340,000 500,000 136,000 1,275,000 12,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ 1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ) 3) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	3,680,000 5,200,000 8,500,000
	3. ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	500,000 1,600,000
	4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน 1) ต่อยอดพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	50,000
2.เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 4,373 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน 1) ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 2) พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้อินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 3) จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ 4) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	100,000 75,000 425,000 6,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ 1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)	1,150,000 2,080,000

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3.เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 11,241 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1) ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	250,000
	2) พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้อินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	75,000
	3) จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	765,000
	4) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	6,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	3,450,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	500,000
	4.เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 68 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน
1) ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์		2,500
2) พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้อินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร		75,000
3) จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์		765,000
4) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด		6,000
2. การบริหารจัดการน้ำ		
1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน		575,000
3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน		
1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ		350,000
5.เขตปลูกพืชผัก เนื้อที่ 21 ไร่		1. การปรับปรุงบำรุงดิน
	1) ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,500
	2) พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้อินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	75,000
	3) จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	765,000
	4) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	6,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	345,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	300,000

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
6.เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ 73 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1) สารเร่ง พด.6 ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	80,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	575,000
7.เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 105 ไร่	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,000,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1) ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	148,750
	2) ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	7,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
รวมแผนงาน/โครงการ	1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	575,000
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	7,860,750
	2. การบริหารจัดการน้ำ	26,130,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	4,250,000
	4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	50,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	38,290,750

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณการเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต
1) เขตพื้นที่ทำนา 45,648 ไร่	1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด)
2) เขตปลูกพืชไร่ 4,373 ไร่	2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (สนง.เกษตรจังหวัด)
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น 11,241 ไร่	3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)
4) เขตปลูกไม้ผล 68 ไร่	4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (สนง.เกษตรจังหวัด)
5) เขตปลูกพืชผัก 21 ไร่	5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (สนง.เกษตรจังหวัด)
	6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง Smart Farmer (สนง.เกษตรจังหวัด)
	7) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
	8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
	9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
	10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
	11) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)
	12) โครงการผลิตปุ๋ยหมักจากผักตบชวา (อบต.นาหนึ่ง)
	13) โครงการผลิตน้ำหมักชีวภาพ (อบต.นาหนึ่ง)
	14) โครงการพัฒนาการผลิตพืชปลอดภัยโดยระบบโรงเรือน (อบต.นาหนึ่ง)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	<p>การแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 2) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 3) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน) 4) โครงการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล) 5) โครงการระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน) 6) โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (อบต.นาหนึ่ง) 7) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (อบต.นาหนึ่ง) <p>การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด)
	11) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและ กลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)
	12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด)
	13) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)
	14) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)
	15) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สนง.เกษตรจังหวัด)
	16) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (สนง.เกษตรจังหวัด)
	17) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (สนง.เกษตรจังหวัด)
	18) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้ สารเคมี (สนง.เกษตรจังหวัด)
	19) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของ เกษตรกร (กรมประมง, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กรมส่งเสริมสหกรณ์, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม)
	20) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง)
	21) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (อบต.นาหนึ่ง)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
6) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 73 ไร่	1) โครงการส่งเสริม สนับสนุนพันธุ์ปลา (สนง.ประมงจังหวัด) 2) โครงการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำ (กรมประมง) 3) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร(กรมประมง) 6) โครงการเลี้ยงปลาในสระน้ำขนาดเล็ก (อบต.นาหนัง)
7) เขตปศุสัตว์ 105 ไร่	1) โครงการส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (กรมปศุสัตว์) 2) โครงการป้องกันและรักษาโรคสัตว์ (กรมปศุสัตว์)
2.พื้นที่แหล่งน้ำ 7,960 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 4) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 5) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย แผน 5 ปี (พ.ศ.2567-2571)

งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	
		2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571			
															7,860,750
1. ปรับปรุงดิน															
1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ไร่	24,200	24,200	24,200	24,200	24,200	121,000	121,000	121,000	121,000	121,000	121,000	121,000	121,000	พ.ศ.
1.2 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	15	15	15	15	15	75	75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	พ.ศ.	
1.3 ผลิตและจัดหามาใช้ปุ๋ยหมัก	ตัน	11	11	11	11	11	55	327,250	327,250	327,250	327,250	327,250	327,250	พ.ศ.	
1.4 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงดิน	ไร่	2,100	2,100	2,100	2,100	2,100	10,500	31,500	31,500	31,500	31,500	31,500	31,500	พ.ศ.	
1.5 ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พ.ศ.	ตัน	20	20	20	20	20	100	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	พ.ศ.	
1.6 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยหมัก	แห่ง	1	1	1	1	1	5	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	พ.ศ.	
1.7 รณรงค์ตลาดคอก	ไร่	80	80	80	80	80	400	27,200	27,200	27,200	27,200	27,200	27,200	พ.ศ.	
1.8 จัดหาปุ๋ยได้ไม่แท้	ตัน	470	470	470	470	470	2,350	799,000	799,000	799,000	799,000	799,000	799,000	พ.ศ.	
1.9 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	ไร่	360	360	360	360	360	1,800	7,200	7,200	7,200	7,200	7,200	7,200	พ.ศ.	
1.10 สารเร่ง พด.6 ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	ไร่	80	80	80	80	80	400	16,000	16,000	16,000	16,000	16,000	16,000	พ.ศ.	
2. อนุรักษ์น้ำ															
2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	98	88	88	88	88	450	2,254,000	2,024,000	2,024,000	2,024,000	2,024,000	2,024,000	พ.ศ.	
2.2 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานชุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)	ไร่	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	7,000	1,456,000	1,456,000	1,456,000	1,456,000	1,456,000	1,456,000	พ.ศ.	
2.3 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	ประมาณการ						1,700,000	1,700,000	1,700,000	1,700,000	1,700,000	1,700,000	พ.ศ.	
3. การฟื้นฟูและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม															
3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	530,000	530,000	530,000	530,000	530,000	2,650,000	530,000	530,000	530,000	530,000	530,000	530,000	พ.ศ.	
3.2 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	320,000	320,000	320,000	320,000	320,000	320,000	พ.ศ.	
4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาดิน															
4.1 ต่อยอดพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	แห่ง	1	1	1	1	1	5	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	พ.ศ.	
รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ												38,290,750			

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล

ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 1 มิถุนายน 2566.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา:

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ

และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565). กรมอุตุนิยมวิทยากระทรวง
ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1. 2566. แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (หนองคาย เลย อุดรธานี หนองบัวลำภู) พ.ศ.2566-2570.

ไฟล์ข้อมูล.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. ข้อมูลสถานภาพทรัพยากรดิน. (Shape file).

.2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,

กรุงเทพฯ.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิง. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน.

สำนักงานจังหวัดหนองคาย. 2566. ยุทธศาสตร์จังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2566. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2566. นโยบายและแผนการบริหาร

ทรัพยากรที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ.2566-2570. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา

วันที่ 25 กรกฎาคม 2562. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2566. (ร่าง) กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-

2570. ไฟล์ข้อมูล.

. 2565. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.

ไฟล์ข้อมูล.

สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด

รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565). แหล่งที่มา :

<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย. 2565. ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย

(พ.ศ.2561-2565). ไฟล์ข้อมูล

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนัง. วิสัยทัศน์ตำบล. แหล่งที่มา : <https://www.nananglocal.go.th/index.php>

ADB. 2012. The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific

Developing Member Countries. Mandaluyong City, Philippines.

FAO. 1974. **Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report.** (AGL/INS), Rome.

FAO. 1993. **Guidelines for Land Use Planning.** Rome.

NRC. 1975. **Land Use Planning.** The National Academics of Science, Engineering, and
Medicine, Washington. D.C.

Vink, A.P.A. 1975, **Land Use In Advancing Agriculture.** Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

ภาคผนวก

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2566

ณ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินประจำตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) (ต่อ)

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายบุญช่วย ช่วยระดม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
นางปราณี สีหพันธ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน สพข.5
นายชุมพร ศาสตราวาทะ	ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สพข.5
นางสาวชนันท์ภรณ์ สวัสดิรัตน์	นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ
นายอรรถพร พุทธิโส	นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ
นางสาววลัยพร ธรรมบำรุง	เศรษฐกรชำนาญการ
นางสาวกนกรัตน์ พาแก้วมณี	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวกชมล พลเยี่ยม	นักสำรวจดิน

ผู้เรียบเรียงและจัดทำ

นายวิชัย ทองขาว	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย
นายศราวุธ ศิริลักษณ์	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นางสาวอินทอร สินธุชาติ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นายธีรวุฒิ ตุ่นคำ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวรัชณี วงโคกสูง	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นายอรรถพล ไชยมาลา	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวสิริภรณ์ คำโสภา	นักวิชาการเกษตร
นายชัยวัช ผลาผล	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย